

Ludo Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 28
8/2013
2. marec 2013

Cena 0,50 €

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

SLOBODU ZADÚŠA
KORUPCIA
Strana 4.

SLOVENSKO S PRÍVLASTKOM
FASCINUJÚCE
Strana 5.

HÁDZANÁRSKY SVETOBEBŇÍK
TOMÁŠ KUŤKA
Strana 6.

APEL ZA ČISTOTU
SLOVENSKÉHO JAZYKA
Strana 8.

PIESNE A PRÓZY
SPOD MURÁŇA
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Prvý prezident druhej Slovenskej republiky Michal Kováč sa do novodobej histórie Slovenska zapísal zaujímavým spôsobom. Pohyboval som sa v rokoch 1990 – 1992 medzi vlasteneckými spolkami a spomínam si na jeho skvelý verejný prejav na Námestí SNP, ktorý predniesol 19. 9. 1991. Krátko po desaťtisícovom zhromaždení iniciatívy Za zvrchované Slovensko. Pôsobili osobnosti Kaliský, Kvietik, Kolčák, Kováč, Á. Kráľ, J. Ferko, Cuper, Magala, Zábaj Kulhavý, a najmä iniciátor celého tohto pohybu akad. maliar Viliam Hornáček. Potom sme sa stretli na Františkánskej ulici č. 2 v Bratislave v redakcii maticných Slovenských národných novín. Nosil som so sebou pamätník a každý, s kým som robil rozhovor, mi tam napísal nejakú myšlienku. Mój veľký priateľ, profesor Hvezdoň Kočtúch mi vtedy do pamätníka zapísal: „Milý Drahoško!, reportér Reportéra Hemingwaya, dnes 19. 9. 1991 nám ľudom dobrej vôle individuálne, ale aj národno-koletívne zvoní hurbanovský zvon slobody. Nech zvoní pre život!“

Siahol som do pamätníka nie pre sebaaprezentáciu, ale preto, aby som na diaľku pozdravil pána exprezidenta druhej Slovenskej republiky Michala Kováča a sklonil sa pred statočnosťou, ako sa dnes zastal prezidenta Ivana Gašparoviča. Cítujem: „Mne sa zdá, že je nedôstojné pre takúto vec obžalovať prezidenta. Nechcem sa k tomu bližšie vyjadrovať, ale je to nevhodné. To, čo je predmetom návrhu na mimoriadnej schôdzi parlamentu, nie je vec na obžalobu prezidenta.“ Slová exprezidenta SR M. Kováča považujem za závažné slovo na čase. Iste si pamätáte, v akej bázlivej úcte mala Michala Kováča súčasná opozícia, ak potrebovala využívať jeho kritické stanoviská k niektorým, nie zvlášť vydareným konaniam premiéra Vladimíra Mečiara. Dnes však na Kováčovo múdre stanovisko neberie ohľad, lebo stratila orientáciu i cestu, no najmä súdnosť.

Drahošlav MACHALA

R-2013009

NEOGRAFIA
MARTIN
www.neografia.sk

Dvojazyčné názvy sa objavujú už aj na autobusových a železničných staniciach

Dvojtvárnosť spolužitia na juhu Slovenska

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ - Foto: Ivana HORNÁ

Slovenské národné noviny už v minulom roku po upozornení od viacerých občianskych združení priniesli články o snahe niektorých predstaviteľov maďarskej menšiny umiestniť v rámci dopravnej infraštruktúry tabule s názvami obcí a miest aj v maďarskom jazyku. Aktivitu prevzala po splnomocnencovi vlády pre menšiny L. Nagym aj Strana maďarskej komunity (SMK). Podľa nej by tabule v maďarčine mali byť tam, kde je menšinové obyvateľstvo zastúpené vyše dvadsiatimi percentami občanov.

V Novej Vieske osadili oproti železničnej stanici jej maďarský názov. Zákon šikovne obišli.

„Aby sme demonštrovali požiadavku umiestňovania dvojazyčných označení na železničných staniciach v niektorých mestách a obciach, vo štvrtok 14. 2. umiestnime označenia aj v maďarskom jazyku,“ avizoval v prvej polovici februára predseda SMK József Berényi. Ktoré mestá a obce to budú, strana vtedy neoznámila. Pre SNN v čase, keď tabule začali osadzovať, hovorkyňa SMK Hana Fialová povedala: „Deje sa tak v obciach Okoč v okrese Dunajská Streda, kde bude tabuľa s maďarským názvom Ekecs, v obci Nová Vieska blízko Štúrova a tabuľa bude niesť názov Kissújfalu. Tento akt má vyjadriť vôľu obyvateľov obcí maďarskej národnosti, ktorí si želajú zachovať kultúrnu integritu. Nie je to protiprávne, lebo tabule osadzujeme na súkromných pozemkoch blízko staníc.“ K spomenutým obciam sa mali pridať

aj Moldava nad Bodvou, resp. Kráľovský Chlmec.

■ PROTI LEGISLATÍVE

SMK sa chce s požiadavkou dvojazyčných názvov staníc opakovanne obrátiť aj na splnomocnenca vlády pre národnostné menšiny L. Nagyho, na Železnice Slovenskej republiky (ŽSR) a na ministerstvo dopravy. Podľa J. Berényiho SMK aj viacerí starostovia miest a obcí už požiadavku smerovali na úrady viackrát, no odpovede sú stále zamietavé.

Podľa hovorca ministerstva dopravy Martina Kóňu dvojazyčným označovaním staníc sa ministerstvo zaoberá už dlhšie. „Súčasná legislatíva neumožňuje osádzanie dvojazyčných tabulí priamo na železničných staniciach. V druhej polovici roka 2013 rezort dopravy predloží veľkú novelu zákona o dráhach. Jej súčas-

ťou bude aj riešenie tejto problematiky,“ povedal M. Kóňa. Novelu ministerstvo podľa neho pripraví v spolupráci so zástupcami všetkých národnostných menšín a nebráni sa diskusii. „Akékoľvek prípadné nezákonné aktivity môžu byť na škodu a neprispievajú k racionálnemu riešeniu. Na vyriešenie tejto problematiky však bude potrebné upraviť aj zákon o používaní jazyka národnostných menšín,“ dodal hovorca.

■ PROTEST MATICE

K téme zaujal stanovisko aj Viliam Komora, riaditeľ Strediska národnostných vzťahov Maticy slovenskej: „Protestujeme proti konaniu SMK. So znepokojením sme zaznamenali vyhlásenie predsedu Strany maďarskej komunity Józsefa Berényiho, že aktivisti maďarskej národnosti s podporou SMK plánujú osadiť na niektoré želez-

ničné stanice označenia v maďarskom jazyku. Sme za spoluprácu a dobré vzťahy medzi slovenským národom a všetkými národnostnými menšinami žijúcimi na území Slovenskej republiky. Umiestňovanie názvov na železničných aj na autobusových staniciach sa vykonáva na základe platných právnych predpisov, ktoré neumožňujú dvojazyčné označovanie. Iniciatíva SMK je podľa nás protiprávna, ale je aj proti spolupráci a dobrým vzťahom medzi slovenským národom a národnostnými menšinami. Ak SMK napriek tomu trvá na dvojazyčnom označovaní staníc, je to možné riešiť len právnymi prostriedkami, a nie protiprávnym konaním. Podávame v tejto veci oznámenie na ministerstvo vnútra, ministerstvo kultúry a ministerstvo dopravy, aby príslušné orgány Slovenskej republiky o tomto stave vedeli a mohli konať.“

3 OTÁZKY PRE:

Róberta NĚMEČKA, nového riaditeľa Galérie Jána Koniarka v Trnave

Hlavným arbitrom dobrého umenia je čas

• Trnavská galéria mala za nedlhé obdobie už troch riaditeľov. Môže sa pri takejto obmene hovoriť o koncepčnom naplňaní jej hlavného poslania?

Osobne vidím poslanie galérie s krajskou pôsobnosťou najmä v uspo-

kojení kultúrnych potrieb občanov kraja. Tiež má svoju zodpovednosť voči súčasným tvorivým umelcom. Predchádzajúcim riaditeľom patrí v tomto smere moja vďaka. Koniarkova galéria má kredit v odbornej i širokej návštevníckej obci. V umení je veľmi veľa protichodných názorov a tvrdení, že práve toto umenie alebo tento štýl je pravý, jedinečný a súčasný, je zavádzajúce. Dokonca je zložité odlišť umenie profesionálov a amatérov. Hlavným arbitrom umenia je len čas.

• Je naozaj obdivuhodné, čo nevelký kolektív 10 – 12 zamestnancov s mizivými prostriedkami v minulých rokoch aj vlní dokázal. Ako

mienite zúročiť vklad týchto nadšencov?

Nemožno sa stále vyhovárať len na rozpočet – a to platí i pre našu príspevkovú organizáciu. Chcem však apelovať na spoluobčanov, obyvateľov Trnavy, aby spojili svoju podvečernú a nedeľnú prechádzku s návštevou galérie. Aby sa školy zaujímali o dianie v galérii a prišli so žiakmi aspoň na dve vytypované výstavy v roku, aby výtvarná estetika prenikla do bytov a aby rodičia dali svoje deti v letných mesiacoch do „tvorivých dielní“.

• Aké sú vaše predstavy o jej popularizácii a predstavovaní činnosti.

Naplníme informáciami webovskú

stránku galérie a tiež obsadíme aspoň 3 – 4 stále informačné tabule na frekventovaných miestach v meste. Rátame aj so spoluprácou s miestnymi televíznymi a rozhlasovými okruhmi. Na rok 2013 pripravujeme v priestoroch Kopplovej vily štyri pôvodné autorské výstavy, jednu putovnú výstavu v spolupráci so Záhoráckou galériou v Senici a tri výstavy viacerých autorov v spolupráci so SNG. Január bol ešte venovaný dobiehajúcemu Trienále plagátu Trnava 2012. Popritom treba dôsledne zakonzervovať zbierkové fondy. Vlastníme tiež mimoriadne cenný archív 8 ročníkov plagátov.

Zhovárať sa Tibor B. HAČKO
Foto: archív SNN

V SNN 9/2013
SI PREČÍTATE

- Menšiny na Slovensku kritizujú financovanie len „vybraných“
- Matica slovenská zorganizovala dvojdňovú medzinárodnú konferenciu
- Slovenská hudobná tvorba v masmédiách ťahá za kratší koniec

Slovenský prezident Ivan Gašparovič nesypal Maďarom soľ do európskych rán Dni nezabudnuteľne pekných slov na verejnosti

Dušan D. KERNÝ - Foto: internet

Na prvé slávnostné uvítanie so štátnickými poctami nemusel slovenský prezident čakať desaťročie. Muselo však uplynúť deväť rokov. Dvadsaťte výročie nadviazania vzájomných diplomatických stykov sa stalo príležitosťou priam demonštrovať schopnosť vzájomne hovoriť. Je to stále v dnešnej Európe dôležité a cenné a vo vzájomných slovensko-maďarských vzťahoch zvlášť. Obe strany potrebovali takýto prejav schopnosti vzdávať vzájomne poctu štátnych symbolom, štátnym hymnám a to nielen ako výlučne protokolárny akt.

Slovenský prezident si podáva ruky s maďarským prezidentom.

Nekáždodennosť protokolárnych obrazov, ktoré sme videli v Budapešti, si môžeme väčšmi uvedomiť, ak si pripomenieme ešte nedávne násilnícke protesty a hanobenie slovenskej vlajky a slovenského dvojkríža v časoch, keď budovu slovenského veľvyslanectva musela nepretržite ochraňovať polícia, niečo, čo sa na Slovensku nikdy nestalo.

■ POLITICKÁ PARKETA

Bolo dobre to, čo slovenský prezident priamočiaro povedal maďarskému: „Vychádzame z rôznych alebo rozdielných právnych koncepcií.“ Otázku komplikovaných dejín strednej Európy vyhradil historikom a nie politikom. Je zvlášť dobré, že prezident Gašparovič v Budapešti „varoval pred

jednostrannými interpretáciami a aké je nebezpečné zneužívať ich na populistické ciele“. Povedal to dostatočne dôrazne, a tak, aby to nevyzeralo, že hovorí o povraze v dome obesenca. Upozornenie na „našu štátnickú zodpovednosť“ je osobitne pri prejave v dnešnej Budapešti naozaj štátnické upozornenie. Ivan Gašparovič hovoril o potrebe „konať v záujme spoločnosti pre budúcnosť, ale aj pre pozitívne riešenia prítomnosti pre obe krajiny“. Jeho prejavu sa dá vyčítať azda len to, že namiesto slova krajina mal použiť jednoznačne slovo ŠTÁT.

■ UŽITOČNÁ NÁVŠTEVA

Návšteva je nepochybne prínosom, ak bude mať vplyv na atmosféru vzájomných vzťahov pri stále otvore-

ných otázkach. Slovenský prezident a slovenská diplomacia a napokon aj nekariérny veľvyslanec (!) urobili maximum, čo mohli pre dvojstranné vzťahy. Tie sa ukázali byť dôležitejšie, ako pridávať sa do veľkého verejného chóru európskych kritikov pre trvalé vybočovanie Budapešti z európskych noriem.

Maďari dnes vedia, že sú na okraji oficiálnej Európy a podľa toho sa aj správajú. Usilujú sa neživiť šok Európy z toho, ako sa v jej strede obnovuje autoritárny režim nezlučiteľný s európskymi úniouými dohodami. Boli to nezabudnuteľné dni pekných slov a symbolov – dvadsaťročná skúsenosť a fakty hovoria: je veľkou otázkou, či ich veľa pribudne aj vo všedných dňoch.

Biskup Štefan Moyses a miléniové oslavy príchodu svätých Cyrila a Metoda Starobylá Nitra bola aj bude hlavným centrom osláv

Rastislav MOLDA – Ilustrácia: archív SNN

Tohto roku si pripomíname 1 150 rokov od príchodu solúnskych bratov na Veľkú Moravu a s oslavami výročia to nie je jednoduché... No jednoduché to nebolo ani pred 150 rokmi pri miléniovom výročí, ktoré v slovenskom národnom, náboženskom, ale i kultúrnom prostredí predstavovalo významnú udalosť. Medzi osobnosti, ktoré sa výrazne angažovali pri príprave jubilejných osláv, treba spomenúť banskobystrického biskupa Štefana Moysesu.

Jeho cieľom bolo usporiadať na počesť príchodu solúnskych bratov veľkolepé oslavy. Z pozície katolíckeho biskupa sa prostredníctvom pastierskych listov a kázni usiloval u Slovákov prehliťby cyrilo-metodskú tradíciu, a tým súčasne rozširovať katolícku vieru i slovenskú identitu budovanú aj na tejto tradícii.

■ CELONÁRODNÉ OSLAVY

Biskup Moyses pri organizovaní výročných slávností zacieliť svoju pozornosť na starobylú Nitru. Tá mala byť ako bývalé centrum Veľkej Moravy hlavným dejiskom osláv. Jedným z najveľkolepejších počínov miléniového výročia malo byť odhalenie pomníka Cyrilovi a Metodovi v Nitre. Predstavitelia slovenských katolíckych elít a vysokej cirkevnej hierarchie už od roku 1858 pripravovali toto podujatie a zbierali financie. Aktivne sa mali zapojiť aj slovenskí umelci. Jozef Božetech Klemens mal pre nitriansky chrám namaľovať obraz solúnskych bratov. Podľa predstáv banskobystrického biskupa

sa popri Nitre mali oslavy uskutočniť po celom Slovensku, čím sa mala podstatne posilniť náboženská, a čo je nezanedbateľné i národná jednota Slovákov. Pod vplyvom maďarskej nacionálnej politiky, ktorá sa okrem uhorskej štátnej moci veľmi hlboko zakorenila aj v cirkevnej správe, sa tento cieľ Moysesovi nepodarilo splniť, aj keď sa na uskutočnenie tohto zámeru spojil so spišským biskupom Ladislavom Zábojským, ktorý sa taktiež nadchol myšlienkou usporiadať jubilejnú cyrilo-metodskú slávnosť. Pre ideu miléniových osláv sa tak spojila banskobystrická a spišská diecéza. V nitrianskej diecéze sa oficiálne oslavy pod záštitou vysokej cirkevnej hierarchie nepripravovali. Dnes však môžeme konštatovať, že predstavitelia nižšieho duchovenstva „spontánne“ vyvinuli viacero aktivít. Tie boli vo forme spomienkových svätých omší a iných cirkevných slávností. Do osláv sa zapojilo viacero farností nitrianskej diecézy, ale aj viacero slovenských farností v ostrihomskej diecéze. Spišský biskup Ladislav Zábojský nariadil vo

svojich farnostiach odsľúžiť niekoľko spomienkových bohoslužieb. Svojim veriacim k výročiu napísal aj pastiersky list. V podobných intenciách si vierozvestcov v banskobystrickej diecéze uctil aj Štefan Moyses. O čítaní

LETOPISY

jeho pastierskeho listu v kostoloch banskobystrickej diecézy veľmi podrobne informovali aj Pešťbudínske vedomosti: „... bol zase vo všetkých farských kostoloch veriaci ľud o tisícročnej slávnosti tejto primeranou kážňou poučný a ku vrúcnemu poďakovaniu sa Bohu za dobrodenia účinkovaním sv. Cyrilla a Metoda na celú cirkev Kristovu, na našu krajinu uhorskú a na celý národ slov. vyplínúvšie, napomenutý a povzbudený...“ Súčasťou miléniových osláv bolo niekoľko kázni s dôrazom na cyrilo-metodský odkaz. Dôležitou súčasťou slávností bolo posväcovanie kaplniek a zvonov. Umiestňovali sa oltárne obrazy so zobrazením Cyrila a Metoda. Súčasťou osláv bolo aj manifestovanie trikolórmi, čím sa prezentovala národná identita Slovákov a zdôrazňovala sa ekumenická svornosť.

■ POPULARIZÁCIA OSLÁV

Na stránkach časopisov v slovenčine upozorňovali na význam misie sv. Cyrila a Metoda prominentné osobnosti katolíckej cirkvi. Medzi ne

môžeme zaradiť Štefana Moysesu, Andreja Radlinského, Jána Palárika, Františka V. Sasínka, Michala Chrasteka, ale aj iných. Slovenská inteligencia, náboženské, spoločenské elity sa vo svojich článkoch so zánietením venovali cyrilo-metodskému výročiu. Veľmi citlivo, ale aj kriticky reagovali na stav, v ktorom sa prípravy i samotné oslavy aktuálne nachádzali. Pocta solúnskym bratmi bola spočiatku pripravovaná ako podujatie, ktoré malo mať slovenský kontext. No z prostredia slovenskej katolíckej inteligencie vyšla snaha o celouhorský charakter osláv. Hlavným motívom tohto počínu bolo úsilie získať pre slávnosti širšiu spoločenskú podporu, a tým zvýšiť dôležitosť a kredit pripravovaných osláv.

Dôležité je ešte poukázať na fakt, že miléniové oslavy sa konali v ten istý rok ako otvorenie Matice slovenskej, čím sa obe udalosti čiastočne prekrývali. Aj keď sa pôvodné plány organizátorov naplnili iba v skromnej miere, išlo o najevidentnejšie slovenské verejné vystúpenie v 60. rokoch 19. storočia.

VŠIMLI SME SI

Pápežovi darovali slovenskú fujaru

Matičiar Štefan Suchý daroval pápežovi fujaru.

Fujara je špecifický a výnimočný hudobný nástroj Slovákov. Je zapísaná do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO ako jedinečný nástroj. Svet takmer nič o nej nevie a ani my Slováci nevieme vypátrať v temnotách dejín, kto bol jej prvým tvorcom. Jednoducho to tak je. Matičiar Štefan Suchý mu daroval vlastnoručne vyrobenú fujaru. Dar výnimočnej hodnoty. Škoda len, že medzi slovenskými spevmi, ktoré sa ozývali Aulou Pavla VI., nemal muzikant Š. Suchý možnosť vylúdiť ani jeden

tón. Keby bol zaznel zvuk tohto nástroja pri tejto audiencii, boli by všetci onemeli a bolo by ju počuť prvýkrát v dejinách Vatikánu. Ak by bola nášmu fujaristovi daná táto možnosť, stíchli by tisíce účastníkov tejto audiencie. Keď sme sa potom vy-

rojili na Námestie sv. Petra – televízia, fotografi sa točili len okolo našej skupiny. Očarila ich krása našich krojov. Rimanovia obdivovali ich neobyčajnú rozmanitosť, ktorá kontrastovala s vetrovkami, so svetrami a s kožuchmi. Pýtali sa všetci odkiaľ sme: „Zo Slovenska!“ Kroje boli z rôznych kútov našej vlasti – zo Šariša, z Detvy, z Tekova, z Liptova, zo Záhoria, z Terchovej... Boli ako kvety rozosiata po lúke medzi šedou obyčajných oblečení.

Text a foto: Stano DUSÍK
Autor je maliar žijúci vo Firenzi.

Masové ekonomické vyhladzovanie skupiny obyvateľstva Podobné názory šíрили vari len fašisti

„Čistenie rasy“ v tragických dobách druhej svetovej vojny malo aj takzvané „vedľajšie obete“. Číslo, s ktorými sa vo vojne ráta akosi automaticky. Zarátané straty. Boli to chorí, slabí, mentálne postihnutí a starí ľudia. Cena ich života nebola ani o ríšsku marku väčšia ako hodnota ich zlatých zubov či vrkoča ich vlasov.

Akú cenu má však z pohľadu súčasných opozičných navrhovateľov pracovno-právnych úprav na Slovensku dôchodca? Obávam sa, že o nič väčšiu. To, čo prezentuje vo svojich návrhoch súčasná opozícia, je v podstate masové ekonomické vyhladzovanie celej skupiny obyvateľstva. Vyžaduje si to naozaj abnormálnu až patologickú dávku neľudskosti vysloviť predpoklad, že ak sa zbavíme pracujúcich dôchodcov, vyriešime problém nezamestnanosti mladých. Prečo sa nezbavíme napríklad 50 percent „masmediálnych komunikátorov“ či absolventov čohosi, čo v konečnom dôsledku je pre prax a život absolútne zbytočné? Tiež by sme vyriešili nezamestnanosť tých istých mladých. Alebo sa zbavme všetkých rusovlasých, neblondákov. Aj tak vyriešime nezamest-

nanosť mladých ľudí na Slovensku. Ale to už sme v ére koncentrákov. Ak pravica tvrdí, že keď povyhadzujeme zo zamestnani drzých a nenažratých dôchodcov, ktorí tam „zaberajú lukratívne fleky“, zbavíme sa tak problému, mylí sa. Dôchod-

covia – v realite neschopnosti vyžiť z dôchodkov, ktorých výška je úplne na chvoste v porovnaní s európskymi štátmi – sú nútení na dohodu alebo iba za dobré slovo sedieť v šatniach, na vrátniciach, v knižniciach, robiť informátorov, prípadne upratovať s vedrom a handrou v ruke. To naozaj niekto zo súčasných poslancov parlamentu chce tvrdiť, že toto sú tie miesta, ktoré oberajú mladých vysokoškôľakov o životy? Ak áno, je to na vrátenie poslaneckého mandátu pre duševnú nespôsobilosť na právne úkony. Iba jeden efekt majú takéto vyjadrenia „zástupcov ľudu“. Roznecovať vášne a nenávisť v spoločnosti. Stávať proti sebe generácie, ktoré doteraz vždy, aj v tých najhorších časoch na Slovensku spolupracovali a podporovali sa navzájom. V tom najlepšom a tiež len veľmi ťažko ospravedlniteľnom prípade ide „iba“ o demagógiu. Ak nenecháme dôchodcom možnosť pri súčasnom náraste nákladov na všetko, vrátane zdravia, privyrobiť si, potom sa stávajú spoluzodpovední za genocídu celej jednej generácie. Takúto spoluzodpovednosť musí civilizovaný človek dôrazne a nahlas odmietať!

Ivan BROŽÍK

Naša pravica - množenie delením

Roman MICHELKO

Základný problém dnešnej opozičnej pravice je, že je rozbitá, rozdrobená, bez silného lídra, morálne poškodená a programovo vyčerpaná. Jej najväčším problémom však je, že trpí na nadmerné egá svojich protagonistov, ktorí si toto postavenie ani nepripúšťajú. Skrátka, lídri pravice si nekladú otázku, prečo ich voliči neberú, oni im to priamo vyčítajú. Mediálne výstupy typu – my sme jediná slušná alternatíva a vám voličom neostáva nič iné, len to konečne pochopiť – sú tiež jedným z prístupov.

Takzvaná stará pravica je jednoznačne prekonaná. Programovo je v křčovitom kliše z deväťdesiatych rokov, personálne vybrakovaná s figúrkami, ktoré už dávno nemajú čo povedať. Nešťastný pozorovateľ by teda čakal, keďže

miera marazmu prekonala všetky hranice, že je najvyšší čas na jej personálnu a programovú reformu. Nič také sa však nekoná. Iste, v SDKÚ po megafiasku, v ktorom sa z lídra pravice stala druhá najmenšia parlamentná strana a v šiestich z ôsmich krajov by sa ani nedostala do parlamentu, nastala akási zmena. Extrémne nepopulárneho a megaškandálmi poznačeného Dzurindu vystriedal politik regionálneho formátu, bez zrnka charizmy a, samozrejme, s absenciou akejkolvek zaujímavej vízie. Navyše, prebratie moci neprebehlo bezbolestne. Neúspešná kandidátka na predsedu strany Lucia Žitňanská a jej zázemie (Miroslav Beblavý) nové rozdelenie síl vnútri strany neprijali. Po tom, ako odmietla post prvej podpred-

sedníčky, chvíľu trucovala, až sa nakoniec zdalo, že vo vnútri strany nastala dohoda. Ľudovít Kaník sa vzdal postu šéfa poslaneckého klubu v jej prospech. Ako sa však ukázalo, modus vivendi nenastal.

KOMENTÁR

Ich frustrácia (priberúc aj Andreja Hrnčiara z Mostu – Híd) vykryštalizovala do projektu Tvoríme Slovensko, ktorý má byť ixtou (treťou či štvrtou) alternatívou pre slovenskú pravicu.

Dnes je teda situácia taká, že sotva rok po voľbách ani jedna z opozičných strán nezostala kompaktná. Už hneď po voľbách sa začalo štiepiť KDH, keď Daniel Lipšic a Jana Žitňanská začali snívať svoj sen o Novej väčšine.

Onedlho im sekundoval Radoslav Procházka so svojou Alfou. Ako sa dalo čakať, neuspel a už niekoľko mesiacov bolo jasné, že jeho odchod z KDH je len otázkou času.

Situácia je neprehľadná aj v SaS, kde Jozef Kollár ohlásil svoju kandidatúru na post predsedu. Keďže eskapád výstredného egomaniaka Sulíka majú všetci okrem Galka po krk, je veľmi pravdepodobné, že svoj post Sulík neobhájí. Samozrejme, je otázne, ako svoj ústup zo slávy jeho hypertrofované ego zvládne. Zrejme asi ťažko. Čo je paradox paradoxov aj zo strany nestrany Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti už stihol odísť Alojz Hlina.

Dnes teda prichádza trojica Žitňanská, Beblavý a Hrnčiar s politickým projektom Tvoríme Slovensko. Všetky tieto odchody a štiepenia majú niektoré črty spoločné, v niečom sa však aj odlišujú. Pri všetkých odchodoch či štiepeniach bolo prvoradé nezvládnuté ego protagonistov. Naša pravica je typická tým, že na malom smetisku je priveľa kohútov. Kým však v prípade Sulík kontra Kollár či Matovič

kontra Hlina ide len o ego, v prípade Novej väčšiny, Alfy či Tvoríme Slovensko je vidieť aj úsilie o akúsi generačnú a programovú alternatívu. Problém je v tom, že takto sa politika nerobí, a šanca takýchto projektov na úspech je veľmi malá až nulová.

Je však možné, minimálne v prípade Procházkovho projektu Alfa, že nešlo v prvom rade ani tak o vytvorenie platformy, ako skôr o dlhodobý zámer stať sa novým lídrom zjednotenej pravice. Jeho plán je diabolský a jednoduchý zároveň. Celá Alfa mala slúžiť ako odrazový mostík k jeho prezidentskej kandidatúre. Vďaka zúfalej ponuke na pravej časti spektra sú Procházkovce šance postúpiť do druhého kola celkom realistické. Na a potom v druhom kole len stačí získať všetky pravicové a protestné hlasy, čím vznikne niečo ako „Radičovej efekt“. Ak by v druhom kole získal okolo milión hlasov, pasoval by sa za lídra pravice, ktorý ju zjednotí a zachráni. Toľko jeho plán. Či sa však skutočne podarí, na to si budeme musieť niečo vyše roka počkať.

Otváranie očí „demokratov“

Ivan BROŽÍK

Je nanajvýš smutné, že politik dokáže hovoriť otvorene až vtedy, keď opustí krajinu. Akosi neskoro začne otvárať svoje oči. Je čudné, že počas výkonu svojej funkcie, priamo v politickom diani nevidí to, čo neskôr po opustení politického ringu. Takí sú asi naši slovenskí politici.

„Keďže strany majú slabú spoločenskú bázu, mnohé sa snažia ukoristiť či kolonizovať štát v snahe vymeniť, zobchodovať štátne zdroje za politickú podporu,“ tieto hlboko pravdivé, škoda len, že nie aj sebakritické slová sa odvážila Ivetta Radičová povedať až po oficiálnom odchode z politickej scény, až v Oxforde. U nás by ju za tento vý-

rok ukameňovali aj jej vlastní, nieto ešte politici z opozičného tábora. Hoci povedala iba to, čo hovoria nepretržite občania štátu, ktorého politici sa o nich zaujímajú iba v období pred voľbami a potom už so

POZNÁMKA

Slovenskom zaobchádzajú ako s darovaným vlastníctvom. Lenže – je takmer na oslavu, že to vôbec niekto z našich politikov aj takto verejne formuloval. Pravica nám nepretržite dvadsať rokov recykluje svoju nezmenenú personálnu ponuku vyhoretú programovo, vyhasnutú hodnotovo a vyzlabnutú aj zdrojovo. Kto by ešte financoval také trápne divad-

lo! Práve nedostatok zdrojov je na príčine jej štiepenia. A čo odštiepenec, to nová strana a to aj následne perspektíva minimálne príspevkov od štátu na činnosť, v lepšom prípade celého válova, v ktorom sa ocitá celé Slovensko so všetkým, čím disponuje. Vráťane nás, jeho občanov, ktorí nie sme ničím iným ako obživou pre politický systém v podobe, v akej nám tu deformuje demokraciu už vyše dvadsať rokov.

„Stranícka kolonizácia štátu je často sprevádzaná straníckou kolonizáciou médií, väčšinou zakrytou,“ povedala tiež Ivetta Radičová a veľmi sa v tomto výroku zmýlila. Súkromné médiá si totiž môžu do vplyvných pozícií arrogantne nano-

minovať hoc aj samotných predsedov strán, bolo by to nanajvýš také nevkusné. Pani Radičová zas iba zovšeobecňuje. Veď za jej pôsobenia v najvyššej vládnej funkcii servilnosť aj kolonizácia médií dosahovala vrchol. Verejnoprávne médium v čase pôsobenia Miloslavy Zemkovej „vďaka“ jej úslužnej nadpráci v ňom však úplne nezakryto kolonizovali politici pravice tak dôkladne, že pri sledovaní (ešte aj súčasného) zoznamu tvorcov takzvanej politickej publicistiky sa obracia žalúdok. Zúfalstvom táto nevoľnosť pokračuje pri myšlienke, prečo s tým nerobí poriadok súčasná politická moc. Iba poriadok, nie nové nominácie tentoraz „viac vľavo“. Mimochodom, je priam drzým výsmechom, že o slovenských médiách a democii rozpráva na pôde zahraničnej univerzity expremiérka slovenskej vlády. Aj za jej vlády sa totiž nielen z tejto oblasti, ale z celej našej demokracie stal chliev stranického sebeckta a uzurpátorstva.

GLOSA'R
ANDREJA MIŠANEKA

SPOZA OPONY

Je príznačné, že práve v čase, keď sa začal veľký pôst, hlavnou témou sa stalo jedlo. Objavila sa neprípustná, podvodne dodávaná zložka do hotových potravín – konské mäso. Robí to rozsiahla sieť firiem v Európskej únii. Začali sa šíriť správy o tom, kde všade sa môže ocitnúť nejaký koník z rumunskej paše. Konské mäso sa vydáva za hovädzie. Pred vyše desaťročím sa európska politika otriasala a spotrebiteľ sa triasol od strachu od tzv. šialených kráv. Vtedy v Nemecku zmenili ministerstvo. Na rozdiel od iných štátov Únie sa stalo spolkovým ministerstvom pre ochranu spotrebiteľa, potravinu a poľnohospodárstvo.

Možno to všetko vnímame s akousi otupenosťou. Veď te-rajší škandál nie je ani prvý a nebude ani posledný. Každý cíti, že je to prejav doby, ktorá z nás urobila v priebehu krátkeho času akoby súčasť spoločnosti, kde sa všetko meria

ekonomicky. Teda spoločnosti, ktorej hlavným zmyslom sú výlučne ekonomicky zdôvodnené výdavky založené na stále rastúcich nárokoch na úspory a primeraný zisk. Ekonomizácia nielen ekonomiky, ale všetkého a všetkých, povýšenie ekonomického egoizmu na hlavný

cu atmosféru doby ekonomického egoizmu. Ekonomickým egoizmom sa dnes zdôvodňuje všetko – nielen ruinovanie štátov, hnaných práve tak k škrteniu výdavkov, ako aj vlastného obyvateľstva.

Zdanlivo je to zápas s veternými mlynmi. Na jednej

kosti. Nepochybne medzi nimi sú tí dôchodcovia, ktorým siahajú exekúcie na penziu pre povedzme nezaplatené účty za telefón. A zrejme to robia firmy, ktoré nešetria bombastickou reklamou a charitatívnymi projektmi. Pred očami sa nám odvíjajú príbehy takrečeno

sa do dobrého balenia mediálnej rýchlopotravy primiešava pod iným názvom informačné „konské mäso“, niečo, čo sa dnes vo vyspelejšej Európe v pohode nazýva priamočiaro informačným kapitalizmom.

Možno trochu pôstu nezaškodí, aby sme sa stali zdržanlivejší nielen voči podozrivým výrobkom, ale podozrivej zmene doby, kde sa všetko dá merať len a len ekonomickou efektívnosťou. V ťažkých časoch má nielen povaha jednotlivca, ale aj národa veľký význam – vidno to v malom Lotyšsku, kde o. i. ľudia súhlasili masovo so znížením platu, zrušením úradníckych pracovných miest v štátnom aparáte, len aby dostali štát z dlhovej čiernej diery. Zaplatili za to obrovskú cenu, ale boli to schopní urobiť pre národnú povahu, národnú skúsenosť, národnú súdržnosť, národnú kultúru – dokázali, že národná vlastnosť má význam, že sa s ňou dá čeliť dobe, ktorá za odnárodňovanie platí falošnou mincou ilúzií.

Prečo by sme nemali „žrat“ kone

Dušan D. KERNÝ

zmysel nielen fungovania spoločnosti, štátu, ale aj zmyslu života jednotlivca – to je to, čo vlastne dnes vidíme. Príbeh konského mäsa nám síce navráva, čo nemáme kupovať, ale zároveň je to aj metafora o príbehu medzi konzumom a pôstom. Pôst by nemal byť diéta, hladovanie či odriekanie, ale obdobie, ktoré dáva možnosť povzniesť sa nad prevládajú-

strane potravinové škandály len na chvíľu zabrzdia konzum či upozornia na zradnosť tovarov. Na druhej sa od roku 2005 nezmenšujú sociálne rozdiely – okolo 75 percent (!) obyvateľstva na Slovensku sa zaraďuje do troch kategórií, ktoré zvládajú s veľkými alebo určitými ťažkosťami výdavky na domácnosť. Okolo jedenásť percent z nich má veľké ťaž-

ekonomického kanibalizmu. Mediá bičujú raz takú raz onakú tému, ktorá má denne a každodenne vyvolávať nespokojnosť. Má to z nás urobiť ľudí reagujúcich na denný prídel škandálov práve tak, ako to kedysi dávno objavil ruský vedec Pavlov, keď prišiel na to, na aký podnet slintali psy. Je to aj prepracovaná metóda, už to nie sú len mediálne triky, ale systém. Tiež

POZNÁMKA

Zmenili tajnú voľbu generálneho prokurátora na verejnú a fotografovali si hlasovacie lístky. Zato teraz odvolávajú prezidenta. Tragikomicke na tom je, že to berú smrteľne vážne a nedá sa nedomyslieť, že komunistická stratégia vnútorného nepriateľa je pre opozíciu celkom inšpiratívna. Opozícia, ako kedysi komunisti, teraz tiež hľadá svojho vnútorného nepriateľa zodpovedného za „rušenie jej kruhov“.

Čentíš ako zámienka

Za totálny neúspech v ostatných parlamentných voľbách. Pritom podstata celej veci kvie v tom, že ako oni chcú mať svojho generálneho prokurátora, to isté chce aj koalícia. Pre nestranného pozorovateľa je to prostá logika veci.

Prezident Ivan Gašparovič jasne uviedol príčiny, ktoré ho viedli k nevymenovaniu Jozefa Čentíša do funkcie, a okrem toho mu ústavný súd priznal aj možnosť osobného dôvodu, teda nevymenovanie z dôvodu osobnej nedôvery, najmä ak Jozef Čentíš jednoducho „z roztržitosti“ skartoval výpovede poslanca Igora Matoviča, očividne svedčiacie o korupcii poslancov. A po tých všetkých excesoch, ktoré Čentíšovu voľbu sprevádzali, dosiaľ nepristúpil k sebareflexii a cíti sa na post generálneho prokurátora „povolaný“. Aj opozičný politikom, aj Jozefovi Čentíšovi dakto zobral obľúbenú hračku, preto sa srdia.

Priaznivci opozície sa organizujú na Facebooku, kde sa objavila iniciatíva, ktorá plánuje petíciu za odvolanie Ivana Gašparoviča. Má to však háčik: podľa čl. 106 Ústavy SR majú občania možnosť odvolať prezidenta z funkcie pred skončením volebného obdobia ľudovým hlasovaním. Toto hlasovanie musí byť odsúhlasené najmenej trojpätinovou väčšinou všetkých poslancov, teda je potrebných minimálne 90 hlasov poslancov. Toľko poslancov nemá ani vládna Smer, nieto opozícia. Ak by sa aj našlo potrebných 90 hlasov na to, aby sa petíciou na odvolanie prezidenta zaoberal parlament, je potrebných 100 000 podpisov občanov. Zaujímavější situácia nastáva v prípade, ak by hlasovanie nebolo úspešné, povedzme aj z dôvodu, že sa na ňom nezúčastní požadovaná nadpolovičná väčšina oprávnených občanov. V takom prípade začína prezidentovi plynúť nové, päťročné funkčné obdobie aj vtedy, ak neúspešné odvolávanie prebehlo na konci druhého, a teda posledného funkčného obdobia prezidenta. Neúspešne odvolávaný prezident je následne povinný rozpustiť parlament, ktorý jeho odvolávanie v ľudovom hlasovaní navrhol. Predseda NR SR potom vyhlási nové parlamentné voľby. Takže dnešná opozícia, ktorá má minimálne preferencie medzi voličmi, hrá vabank a stojí nad priepasťou vlastnej existencie. Jej cieľom je vniesť jed do spoločnosti, ktorá má svoje existenčné problémy, a ťažko možno od nej čakať, že sa bude zaoberať sympatiami k Jozefovi Čentíšovi, ktorý ju svojou osobnosťou ani neoslovil. Ako konštatoval premiér Robert Fico, „kričia tí, ktorí svojim nezodpovedným konaním danú situáciu spôsobili“.

Peter JÁNOŠÍK

Nebudú podporovať a vyhľadávať spoluprácu s maďarskými politikmi
Vymyslené obvinenie o porušovaní práv

Zhovárал sa Maroš SMOLEC – Foto: Ladislav LESAY

Predseda Slovenskej národnej strany (SNS) Andrej DANKO nedávno navštívil národnariov v Nitrianskom kraji. Po stretnutí sa vyjadril, že nebude zakazovať okresným štruktúram v tomto kraji vytvárať koalície do VÚC a komunálnych volieb aj s etnickou SMK. Opýtali sme sa ho na to.

• SNS na stretnutí členov v Nitrianskom kraji uviedla, že pri koalíciách vo voľbách do vyšších územných celkov alebo do komunálnych volieb majú základné stranické štruktúry voľné ruky pri ich kreovaní. Znamená to, že môžu ísť do koalície aj s SMK alebo so stranou MOST – Híd?

SNS už v minulosti spolupracovala so Stranou maďarskej komunity na kandidatúre župana v Trnavskom kraji. Kompetencie vo voľbách do VÚC majú podľa stanov SNS krajiské štruktúry. Vo voľbách županov majú podporovať tie osobnosti, ktoré dokážu obhajovať záujmy celého regiónu, nielen materskej strany. V nomináciách na županov i poslancov však uprednostnime vlastných kandidátov bez koalícií. V rokovaníach o nomináciách budú mať krajiskí predsedovia naozaj voľnú ruku. Predsedníctvo bude ich rozhodnutie rešpektovať aj vzhľadom na špecifiká kraja. Spoluprácu s SMK ani MOSTOM – Híd však nepodporujeme a nebudeme vyhľadávať.

• Nemala by SNS radšej vopred odmietnuť spoluprácu s menšinovými stranami, alebo meníte svoj postoj k nim?

SNS nebude spolupracovať so stranou MOST – Híd ani s SMK na

programoch, ktoré oslabujú Slovensko. SMK aj MOST – Híd musia rešpektovať hranice našej krajiny a ozrejmiť si pojem štandardných a nadštandardných práv národnostných menšín. Slušne a odborne komunikovať je nevyhnutné, bez toho sa žiadny problém nevyrieši. Nech predsedovia SMK aj MOSTU – Híd idú so mnou do Maďarska k našim Slovákom, aby konečne pochopili, v akom luxuse žijú oni na Slovensku. Nech idú so mnou k Orbánovi a pomôžu získať aspoň 50 percent práv, ako majú oni pre Slovákov v Maďarsku. A najmä nech garantujú, že Slovák na južnom Slovensku nebude utláčaný v občianskych právach.

• Odmietli ste spoluprácu s Matovičovou stranou Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OLaNO). Prečo?

Spomenul som, že chceme viesť dialóg s každou štandardnou politickou stranou a tou OLaNO nie je tá, ktorá nemá členskú základňu, vznikla zo dňa na deň, dostala peniaze od nejakého rodinného príslušníka a neskôr zo štátneho rozpočtu, no v skutočnosti funkciu strany neplní. Politická strana je dôležitý nástroj v demokratickej spoločnosti, cez ňu

sa uplatňuje vôľa občanov. Matovič je skôr zabávač bez vízie než politik.

• Ako vnímate sťažnosť MR v Bruseli na slovenský zákon, ktorý zakazuje tzv. dvojité občianstvo?

Nemá opodstatnenie a je čistou provokáciou. Podľa slovenského novelizovaného zákona č. 40/1993 o štátnom občianstve tomu, kto prijme občianstvo iného štátu, zaniká občianstvo Slovenskej republiky. Európska únia zaraďuje otázky občianstva k výlučným kompetenciám členských štátov, to zastrešuje Dohovor Rady Európy č. 166 (Európsky dohovor o občianstve z roku 1997), podľa ktorého je v kompetencii každého štátu upraviť udeľovanie a stratu občianstva.

• V tejto súvislosti žiadate od slovenskej exekutívy zoznam občanov SR, ktorí získali občianstvo Maďarska. Ako reagovala?

Nijako. Dnes je v pozícii mŕtveho chrobáka. Ešte počas šéfovania Daniela Lipšica ministerstvo vnútra konštatovalo, že je nespôsobilé zistiť, či niekto nadobudol maďarské občianstvo. Išlo o prípad predsedu SMK Józsefa Berényiho, ktorý nechcel potvrdiť ani vyvrátiť eventálne udelenie maďarského občianstva.

Andrej Danko

• Prečo si myslíte, že občania s dvojitým občianstvom sú bezpečnostným rizikom pre Slovensko?

Pretože vo vysokých štátnych funkciách, v orgánoch štátnej správy a samosprávy, v Slovenskej informačnej službe či v polícii môžu pracovať cudzí štátni príslušníci – tým nie sú lojálni voči Slovensku. Vrátim sa k prípadu Berényiho. Podľa slovenského zákona o politických stranách môže byť členom orgánu strany v SR a tiež štatutárnym orgánom iba občan SR. Politická strana má obhajovať záujmy štátu, v ktorom funguje, čo pre cudzieho štátneho príslušníka nie je prioritou. Dvojité občianstvo prináša aj ekonomické mínusy: na občianstvo sa totiž viažu isté materiálne povinnosti štátu – sociálne či zdravotné zabezpečenie nepracujúcich občanov, dôchodcov, študentov. Aj europoslanec za SNS Jaroslav Paška nedávno potvrdil, že ide o vyfabulované obvinenie o údajnom porušovaní občianskych práv na Slovensku.

Po povznášajúcej atmosfére ponovembrového obdobia zostáva nostalgia

S ubúdaním slobody pribúda korupcia

Eva ZELENAYOVÁ - Karikatúra: Peter GOSSÁNYI

Martin Lacko je pracovníkom Ústavu pamäti národa. Ktovie dokedy, lebo si dovoľuje otvorene hovoriť o tom, čo sa deje v našej spoločnosti, čo sa deje s pamäťou národa. Poukazuje na vyhranené liberalistické médiá s tendenciou problematizovať a traumatizovať obdobia, keď mali Slováci svoju vlastnú štátnosť. Robia si posmech zo sv. Cyrila a Metoda, z ich duchovného dedičstva, ktoré bolo Slovákom stáročia posvätné. Lacko hovorí o nenávisťných kampaniach stíhajúcich osobnosti a udalosti spojené s obdobím prvej Slovenskej republiky a nostalgicky spomína na slobodnú atmosféru z ponovembrového obdobia, ktorá je podľa jeho názoru nenávratne preč.

S ubúdaním slobody akoby pribúdalo korupčných škandálov. Štúdie nezávislých odborníkov i pravidelné prieskumy Transparency International označili napríklad Českú republiku zahŕňajúcou partokraciou. „Partokracia, teda vláda politických strán, usmrcuje demokraciu,“ tvrdí český publicista Karel Hviždala. Slovenská Gorila je svedectvom toho, že zahŕňajúca partokracia funguje aj na Slovensku veľmi dobre. Dá sa však v súčasnosti realizovať funkčná demokracia bez politických strán? Na Slovensku zákon o voľbách vôbec neumožňuje nezávislým kandidátom uchádzať sa o poslanecký mandát. Iba ak na kandidátke politickej strany...

KANDIDÁTKA ROZUMU

Igor Matovič pred ostatnými parlamentnými voľbami deklaroval snahu prelomiť systém partokracie kandidátkou zdravého rozumu. Lenže jediným cieľom jeho postupu malo byť dosiahnutie toho, aby znemožnil účasť Jána Slotu a Roberta Fica v budúcej vláde – nie zabrániť politickým stranám fungovať ako mafistické združenia.

Je pozoruhodné, že ľudia sa dokázali zjednotiť najmä v čase národného ohrozenia, ako napríklad vo Francúzsku počas prvej svetovej vojny alebo aj na Slovensku počas druhej svetovej vojny. Po vypuknutí prvej svetovej vojny politické strany vo Francúzsku vytvorili tzv. „svätú alianciu“, čo znamenalo, že sa zaviazali zjednotiť svoj postup v boji za blaho a silu Francúzska. Vlast, národ a patriotizmus – to všetko

bolo pre každého na prvom mieste. Charles De Gaulle si celý život želal vidieť Francúzsko práve také a obraz vtedajšej eufórie ho utvrdil v tom, že politické strany predstavujú len zbytočné trieštenie národnej sily.

Voľbám do Slovenského autonómneho snemu v decembri 1938 taktiež predchádzalo zjednotenie

AKTUÁLNE

politických strán. Toto zjednotenie odôvodnil v rozhlasovom prejave predseda vlády J. Tiso nasledovne: „Strany slúžili niekoľkým vyvoleným, ktorých komandovali centralistické peňažné kruhy a rozličné protislovenské a protikresťanské pokútne tajné spoločnosti. Národ bol ich otrockom, ktorý predávali. Ľud im bol hlasovacím materiálom, ktorý za-

vádzali ničomnými sľubmi a nízkym judášskym grošom. Slovenská vláda rozpustila všetky strany, aby vytrhla ľud z tohto ponižovania a vykorisťovania.“ (Stanislav Kaššovic: Politická činnosť katolíckych kňazov – poslancov Slovenského snemu 1939 – 1945, str. 19) Paradoxne prvými kritikmi režimu prvej Slovenskej republiky boli predstavitelia iného totalitného režimu – komunistického. A ich stereotypy prevládajú v spoločnosti dodnes. V podstate však ide o to, či bez existencie politických strán môže fungovať demokracia?

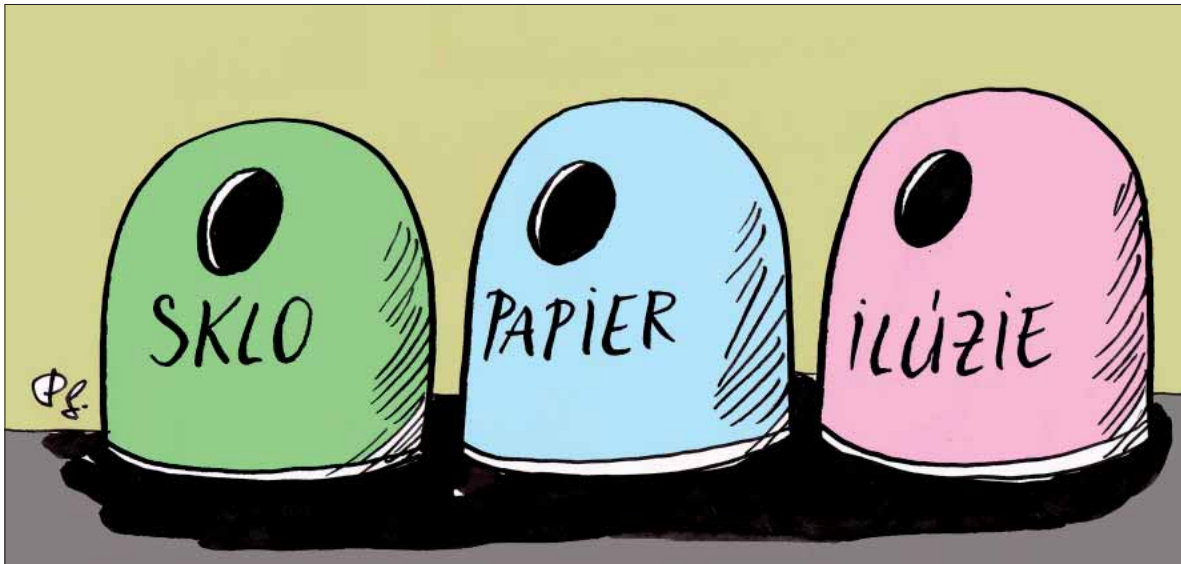
DEFEKTNÉ FAKTY

O prvej Slovenskej republike je známe, že počas jej trvania nebol vykonaný nijaký trest smrti. Ale internetový týždenník, ktorého šéfredaktorom je vyštudovaný teológ, uverejnil

článok, v ktorom vyfabuloval nasledujúcu vetu: „... židovské transporty do Osvienčimu, politickí väzni mučení v llave, hromadné vraždy, režim kolaborujúci s nacistami... nie sú nejakou nejasnou správou z ďalekej histórie.“ A za touto nejasnou správou nasleduje rozjasnenie: „Tvrdenie, že vojnový slovenský štát bol spojencom hitlerovského Nemecka, že predstavitelia jeho režimu na čele s prezidentom spolupracovali na masovom vyvražďovaní Židov, Rómov, prenasledovaní a vraždení politických odporcov, nie je ‚jednostranným hodnotením‘. Je konštatovaním faktu...“

Azda ide o konštatovanie faktov, ale nie z jedného historického obdobia, ktoré autori článku spomínajú. Čo majú spoločné politickí väzni mučení v llave, hromadné vraždy alebo prenasledovanie a vraždenie politických odporcov s režimom v prvej Slovenskej republike? Tieto zločiny praktizoval komunistický režim, o ktorom sa článok vôbec nezmiňuje.

A nie je jediný, čo podsúva Slovákom čierne svedomie. Lacko, ale aj mnoho iných vzdelaných ľudí, odmieta vnucované stereotypy, ktorých cieľom je ponižiť a degradovať ich historické i národné povedomie. Ale súvislosti predsa len existujú. Nie každý autoritatívny štát musí byť nevyhnutne aj zločinecký a nie každá demokracia slobodou prekvitajúcim rajom.

Po Viedni a Berlíne sa s ojedinelou knihou zoznámili aj Bratislavčania

Slovensko a jeho cesta na Západ

Dušan D. KERNÝ – Sken obálky knihy: SNN

Slovensko sa nedá vyjadriť jedným slovom. O fascinujúcej krajine od Dunaja po Tatry a od Záhoria po Zemplín sa nedá hovoriť skratkovito. A najmä sa nedá v krátkosti hovoriť o politickom vývoji počnúc vznikom samostatného štátu – od roku 1993, od národno-sociálneho pohybu až po liberálno-demokratické smerovanie. Konštatovalo sa to pri treťom predstavovaní nemeckojazyčnej štúdie Slowakei. Zrodila sa v dielni mladého nemeckého, berlínskeho odborníka na vojenské dejiny Davida X. Noacka a rakúskeho historika a publicistu, ktorý sleduje vývoj v bývalej východnej Európe a niekdajšej Juhoslávii v posledných dvoch-troch desaťročiach – Hannesa Hofbauera.

Na predstavovaní knihy sa práve tak vo Viedni, ako aj v Bratislave zúčastnila výrazná postava rakúskej diplomacie, o. i. bývalá veľvyslankyňa Rakúskej republiky na Slovensku Gabriele Matznerová. Z rozsiahlej a mimoriadne dobre vedenej diskusii prinášame aspoň krátky súhrn z vyjadrení troch zasvätených susedov.

■ ŠIROKÝ ZÁBER

Skĺbenie berlínsko-viedenskej dvojice dalo knihe široký dejinný záber. V nemeckojazyčnom priestore je kniha svojou ojedinelosťou bez konkurencie. Už dávno takéto dielo nevyšlo. Na druhej strane sa dokonca v susednej Viedni fakticky o Slovensku doteraz vie veľmi málo. Nevie sa takmer nič – autori týmto vyjadrením mali na mysli dejinné súvislosti. Túto skutočnosť potvrdzuje aj odborná recenzia v časopise International – die Zeitschrift fuer internationale Politik: „Slovensko je krásna, ale vcelku neznáma krajina, nemeckojazyčné knihy o Slovensku sú zriedkavé, sotva sa nájde dvojica autorov, ktorej by sa podarilo tak skvele a viac-menej úspešne obsiahnuť všetko od najstarších dejín až po koniec roka 2012.“

Kniha sa začína Vefkou Moravou a Svätoplukovou ríšou, vrátane máp o jej rozsiahlosti; máp, ktoré zodpovedajú tým, ktoré poznáme zo slovenských publikácií. Prehľad dejín je od začiatku príchodu Slovanov v 6 – 9. storočí, príchodu Maďarov a maďarského zabratia v 10. a 11. storočí až po rok 1989. Tomuto úseku venujú autori prvých šesťdesiat strán z celkových 250. Teda orientujú čitateľa o základných údajoch. Udalosti z roku 1968 nazývajú Jar v Bratislave.

■ ÚSPEŠNÝ PRÍBEH

V najnovšej časti po roku 1989 sa zaoberajú „pokusom nájsť vyvážený vzťah medzi Východom a Západom, ako aj nástupom liberálneho extrémizmu a snahami o to byť vzorným žiakom Európskej únie“. Teda hodnotia náš vývoj s odstupom a poznaním dnešnej situácie v Európskej únii. Rozdelenie bývalej federácie vidia ako úspešný príbeh – zasadzuju ho totiž do celkového vtedajšieho vývoja – v Bosne a Hercegovine vtedy zúrila vojna, a to, ako sa mierovo oddelili od seba Česi a Slováci, bolo úspechom. Keby sa vtedy bolo presadilo alebo uskutočnilo referendum, asi by to viedlo k takým ostrým rozdielom a konfliktom či napätiam, ako to bolo v Juhoslávii. A „juhoslovanskému vývoju“ sa pokojným vznikom dvoch štátov podarilo zabrániť. Už v tom je to úspešný príbeh. Koniec československej federácie a vznik dvoch štátov prebiehal zároveň s privatizáciou, dražbami a reštitúciami, čo bol slovenský problém. Mohla sa pri tom uplatniť len malá časť obyvateľstva, tí, čo mali informácie a peniaze či kapitál. Privatizovalo sa v čase, keď nejestvovala ešte nijaká trhovo orientovaná stredná podnikateľská vrstva – vlastne všade v bývalých štátoch RVHP, resp. východnej Európy, šli veľké podniky lacno do súkromných rúk – jedinou výnimkou bolo Slovinsko, lebo to malo s robotníckou samosprávou a robotníckymi akciami za sebou dlhú juhoslovanskú skúsenosť.

■ KONTÚRY OBRAZU

Ani najoptimistickejšia časť slo-

venskej verejnosti nepovažovala za dosiahnuteľné, že v nasledujúcom desaťročí po vzniku samostatného štátu Slovenskú republiku prijmu do Európskej únie a v roku 2009 dokonca splní maastrichtské kritériá pre prijatie spoločnej meny euro. Lenže dobré ekonomické čísla, meranie všetkého prostredníctvom rastu hrubého národného produktu (HDP) neodráža naplno kvalitu tohto procesu. Je to klamlivé, lebo sa to v mnohom dosiahlo prílevom zahraničného kapitálu, teda akéhosi pomocného motora, a to nie je dobre. Nehovorí to ani o kvalite života. Nemožno nevidieť vlastnicke vzťahy, prakticky nič nepatrí Slovákom. Takisto ak sa pozrieme na roztvárajúce sa nožnice v príjmoch medzi hornou menšou časťou a dolnou väčšinou obyvateľstva – obraz nie je vonkoncom priaznivý. Nedá sa napríklad porovnať hranica minimálnej mzdy s tou, aká je v Európskej únii. Vo Francúzsku a v Nemecku je pomer minimálnej mzdy a ceny iný ako na Slovensku, veď na Slovensku sú ceny takmer rovnaké ako tam, ale minimálne mzdy nie.

■ DRAMATICKÉ ZMENY

Keď sa však pozrieme, aké malo Slovensko východiská v roku 1989 a kde je dnes, je to úspech. Pokiaľ ide o dnešok a deklarovanú politiku vlády R. Fica o sociálnom štáte a o podpore rozvoja stredného a východného Slovenska, kde je najväčšia nezamestnanosť – dá sa povedať, že je to dobrá orientácia a môže priniesť isté pozitíva. Nemôžeme však hovoriť len o hospodárskom raste, makroúdajoch a zahraničných investoroch a málo hovoriť o vývoji v spoločnosti, o jej podmienkach, o sociálnych procesoch zasahujúcich

jednotlivca, ktoré sú dramatické. Poskytujú obraz o narastajúcich rozdieloch a odbúravani sociálneho štátu. Vlak nielen na Slovensku, ale vlastne všade ide sice jedným smerom, ale možno oprávnené pochybovať, či je to dobrý smer.

Slovensko dnes poskytuje rozporuplný pohľad. Na jednej strane dobré ekonomické čísla, ale na druhej strane je tu problém nízkych miezd, ťaživá rómska problematika. Takže Slovensko je iste úspešný príbeh, ale len sčasti. Treba však pritom zohľadniť veľmi zlé východiská. Na rozdiel od mnohonárodnostnej Juhoslávie či napríklad Sovietskeho zväzu tu nenastal proces dezintegrácie. Pritom sa odohral proces deindustrializácie – zániku, odbúravania priemyslu s negatívnou českou „pomocou“ pri zatváraní fabrik na Slovensku. V podstate existovali len tri štáty, ktoré nechceli padnúť na kolenná pred EÚ – veď o vstupe sa vlastne nerokovalo – podmienky sa prijímali a pravidelne kontrolovali. Bola to ČR, SR a Slovinsko, ktoré do istej miery mali dobré možnosti vyrovnáť sa s novou situáciou nielen za pomoci amerického a nemeckého kapitálu.

■ „BRATSKÝ NEZÁUJEM“

Pokiaľ ide niekdajšiu nerozbornú dvojicu – o Slovensko a Rusko – vtedajší prezident B. Jeľcin nemal oň nijaký záujem, neexistovala nijaká alternatíva, pretože Jeľcin mal rovnakú liberálnu, privatizačnú stratégiu ako Západ. Aj časť rozdrobenej ľavice na Slovensku bola úplne na línii neoliberalizmu. Európska sociálna demokracia tiež Slovensku nijako v rokoch 1997 – 2001 nepomohla. Vláda V. Mečiara nemala teda v nijaký manévrovací priestor plus tu bol tlak Západu. Mečiar bol sice neuve-

riteľne inteligentný, ale aj svojrázny – taký predmoderný typ. Hovoril to, čo si myslí, a to sa v politike nerobí. Určite však nemal koncept politiky medzi Východom a Západom. Možno teoreticky na to bola alternatíva, ale reálne nijaká alternatíva nebola. Pre alternatívu nemalo Slovensko nijakých partnerov. Preto potom muselo na kolenná pred NATO. Treba si uvedomiť, že to bol čas nielen dezinteresu, nežáujmu Moskvy a zároveň tlaku Západu. Svoju úlohu zohrávala aj celková atmosféra roku 1990 – atmosféra vojny, náletov na Juhosláviu, bombardovania Belehradu, Juhoslávie.

■ NEMÁ VEREJNOSŤ

Pokiaľ ide o integračné zoskupenia a odovzdávanie suverenity, želateľná by bola otvorenejšia verejná diskusia. Tá však na Slovensku nebola. Verejnosť bola nemá, čo sa v demokratickom štáte rozhodne nemalo stať. Situáciu nemožno posudzovať z pozície, ktorú v čase leteckej vojny proti Juhoslávii vyjadril istý politik, že členstvo v NATO je záruka, že Slovensko nebude NATO bombardovať. Zároveň sme boli svedkami nezdaru ľavice v postoji voči kapitálu. A to je príbeh nielen ľavice, napríklad SDL na Slovensku. V postoji voči kapitálu je to typické pre celú európsku ľavicu. Všade okrem Slovinska sa ľahko a lacno predávali veľké podniky do zahraničia. Je to ironia osudu. Paradoxom je, že národnári brzdlí privatizačný výpredaj do zahraničia, kým ľavica, proeurópsky sa modernizujúca, bola v opačnom trende. A pokiaľ ide o NATO, bola to SDL, ktorá to ako prvá navrhla a bola za členstvo SR v Aliancii. Pritom aj NATO, najmä však kľúčové USA, chceli mať Slovensko v Aliancii. Zaráža, že najbližší susedia – MR, ČR a Poľsko – nechali Slovensko práve tak, ako aj EÚ stavať do trestného kúta. Slovensku dávali veľa podmienok a ani Rakúsko nebolo v tom neutrálné, napokon neutrálne ani nikdy nebýva. Taká bola vtedajšia geopolitická situácia. Priesťor pre vlastnú politiku bol mizivý, alternatíva nebola. Napriek tomu Slováci boli a aj sú neuveriteľne trpezliví a roky znášajú ťažkosti. Neuveriteľne trpezliví sú aj voči svojim vajatavým a politickým predstaviteľom

■ OTÁZKA PREŽITIA

Pokiaľ ide o výhľad, perspektívy, dnes všetko závisí od toho, ako a či vôbec prežije Európska únia. Otázkou je tiež, ako sa obnoví akčná schopnosť štátu. Slovensko by ako člen EÚ malo mať akčné, dobré vzťahy na Východ – s Ruskom, Ukrajinou, Bieloruskom. Napokon veľa závisí od toho, aký vývoj bude mať slovensko-maďarské zmierenie. A najmä ako sa bude rozvíjať diverzifikácia ekonomiky od terajšieho dominujúceho priemyslu, aký bude rozvoj stredného a východného Slovenska, aká bude schopnosť štátu riešiť spoločensko-ekonomické postavenie Rómov.

Dominuje otázka: akú má národná vízia možnosť v nadnárodnej koncepcii Bruselu? Asi veľkú šancu nemá. Šancu však má domáca diverzifikácia priemyslu a tiež malé a stredné podnikanie. Národnú strednú vrstvu treba postaviť k základom diverzifikácie ekonomiky na Slovensku. Pokiaľ ide o kultúru, dôležité je byť, cítiť sa Slovákom – na tom sa dá do istej miery stavať. Identita mladých sa však buduje už na inom základe, predovšetkým na protikorupčnom.

Základ pre Slovensko je strednodobý rozvoj regiónov, stredná východu štátu. Pritom Slovensko je výnimočná, jediná krajina spomedzi okolitých štátov, ktorá nie je národne homogénna. Sú tu – na rozdiel od Čiech, Rakúska, Maďarska, Poľska – menšiny, teda tento problém má iné rozmery ako u susedov. Ale susedia by sa mali držať bokom od toho, aby stále dávali Slovensku rady. Okrem toho celá Európska únia musí sociálne získať väčšiu váhu a spoločenstvo sa musí postaviť proti priemyselnej loby, priemyselným kruhom, ktoré dominujú v Bruseli.

REFLEXIA

Už dvetisíc rokov žije Európa kresťanstvom. Toto náboženské vyznanie prešlo mnohými traumami, rozkolmi a hanobeniami, a predsa si svoje doktríny a svätosť udržalo. V minulom storočí jeho kredit umocnil aj nekresťanmi uznávaný následník sv. Petra Ján Pavol II. a Benedikt XVI. ide v jeho šľapajach. Kristus postavil svoju cirkev na „skale“ – na sv. Petrovi, a na nej stojí pevne dodnes.

Falošní proroci

Varoval však pred falošnými prorokmi, zvädzajúcimi ľudí na scestie. Hovoril: „Ľudia budú kričať, tu je, tam je, nasledujme ho, ale vy sa ich strážte.“

Teraz sa to deje na Slovensku. Kauza Bezák sa usiluje rozdeliť slovenských veriacich. Odvolaného arcibiskupa podporujú médiá a prichádza podpora aj zo zahraničia. Naostatok to bol český kňaz Tomáš Halík, ktorého kritici Ríma privítali s nádejou, že sa Robert Bezák konečne „dovolá svojej pravdy“. Mons. Halík prišiel so svojskou tézou, že svätý stolec chybuje a „ulica“ má pravdu, treba sa k nej teda priblížiť. Svetskí vládcovia tak občas robia. Kráľovstvo ducha má iné cesty.

Robert Bezák sa stal kňazom preto, aby bol s Kristom. Je aj dnes v Kristovej pokore? Bezákov slová o „nedokonalosti cirkvi“ vychádzajú z jeho psychických dispozícií. Na facebooku sa objavil názor, že „skutočné utrpenie musia prežívať ti, ktorým lipnutie na vlastnej pozícii vzalo odvahu žiť v pravde a láske, pre ktorú do cirkvi vstupovali“. Niekdajší trnavský arcibiskup príliš emotívne a s osobným zápalom naznačuje, že v cirkvi nie je všetko v poriadku. Svoje odvolanie prirovnáva k ešetebáckym praktikám. Jeho najnovší obhajca Mons. Tomáš Halík má kontroverznú povesť. Silno ho kritizujú za vystupovanie v médiách, ktoré podľa jeho oponentov zahŕňa početné prejavy nelояality voči katolíckemu učeniu a cirkevnej hierarchii. Odporúča veriacim, aby svoju vieru príliš nerozvíjali a mali ju radšej iba ako „horčičné semienko“. V oblasti náuky učiteľského úradu cirkvi popiera doktoré články viery, ako napríklad rozumové poznanie Božej existencie a doktorých Božích vlastností, čím vystupuje proti učeniu Prvého vatikánskeho koncilu. O Bohu hovorí ako o možnosti, o ktorej sa nedá povedať, či je alebo nie je. Spochybňovanie Boha, Spasiteľa a jeho cirkvi nemôže viesť inam než k rebélii. Pokrokový a moderný reformátor cirkvi, ako médiá Bezáka nazývajú, sa nechá titulovať aj „arcibiskupom s ľudskou tvárou“. Kresťania teraz žijú 200. výročím dona Bosca, ktorého ostatky práve putujú po Česku. Či tento svätec nemal „ľudskú tvár“, keď obrátil svoj zrak na bezprizorné deti a siroty, aby ich viedol k zmysluplnému životu a k Bohu? Bezákov akoby sa don Boscove idey života v chudobe, pokore a službe cirkvi boli prežili. Glorifikuje svoju osobu a jeho zástancovia výzvy k pokore chápu ako výzvy k slepote. Treba im pripomenúť zmienku v Písme o tých, čo nevidia brvno vo vlastnom oku...

Peter JÁNOŠÍK

Keď ruská delegácia vedená prezidentom Putinom presadila kandidatúru na ZOH 2014 v Soči, malo to široký medzinárodný ohlas. Do zabudnutia upadlo niekdajšie vyhlásenie V. Putina, že „Rusko potrebuje vybudovať čiernomorské pobrežie a priliehajúce turistické oblasti najmä pre seba, urobili by sme to, aj keby sme s kandidatúrou Soči neuspeli“, povedal.

Poučenia z kandidatúr

Požiadavky a chute ruskojazyčného turistu netreba na Slovensku nikomu zoširoka vysvetľovať – Tatranci to vedia z vlastnej skúsenosti, podobne konzulárna služba slovenského ministerstva zahraničných vecí a široká verejnosť z televíznych správ. Na nich sa často objavoval záber čašníka s plnou portmonkou veľkých eurobankoviek, ktorými platili ruskí turisti.

Slová prezidenta Putina, že Rusko by Soči a primorský región rozvíjalo, lebo to potrebuje a urobilo by to aj bez kandidatúry, majú všeobecnú platnosť. Samozrejme, že úspešná kandidatura sa stala motorom v ruských podmienkach o to špecifickjším, že vlastne každý z ruských miliardárov veľmi „ochotne“ prispel. V Rusku sa už odpočítava – začalo sa presne rok pred začiatkom ZOH 2014. V sále, kde V. Putin udeľoval kategorické požiadavky, ako všetko musí byť do roka a do dňa urobené, sedeli medzi ministrami práve aj medzinárodne známe tváre ruského biznisu. Adresa v Soči sa stala príťažlivou. Nemecký Baden-Baden práve uzatvoril družobné vzťahy s mestom Soči a obnoví kúpeľný komplex. Koná sa tam medzinárodný turistický veľtrh, pripravuje sa medzinárodné zasadanie asociácie športových novinárov...

Samozrejme, že ZOH priťahuje, ale už samotné úsilie o kandidatúru je zaujímavé. Znamená podnet nielen pre „tatranskú lobby“, ale aj širšiu verejnosť a turistické podnikanie a propagáciu na Slovensku. Mohli by sme možno parafrázovať ruského prezidenta, že potrebujeme kandidatúru už pre seba – pre vlastný rozvoj. Treba si to pripomenúť, lebo máme za sebou dva a pol kandidatúry. Športoví autori Anton Zerer a Marián Šimo už vydali svedectvo, ako Slovákom zmarila česká malichernosť usporiadanie ZOH, ktoré mali takrečeno vo vrecku po tom, čo sa konali úspešné Majstrovstvá v zimných lyžiarskych disciplínach v roku 1970. Po nich zostal nielen dobrý medzinárodný dojem, ale aj Areál snov, Hotel FIS atď. Už len samotné úsilie o kandidatúru znamená možnosť propagácie. Aj my ten kúsok ZOH, čo by sme mohli popri Poliakovoch mať, vlastne potrebujeme pre seba.

(ddk)

S Tomášom Kuťkom o putovaní hádzanárskym svetom a o spievaní hymny Kde leží naša slovenská športová bieda

Hádzanársky tréner Tomáš KUŤKA začínal s dorastenkami v krajskej súťaži. Ako 32-ročný oslávil svoj prvý majstrovský titul s Iskrrou Partizánske, ako 37-ročný sa ako prvý slovenský tréner so Štartom Bratislava prebojoval do finále Pohára EHF. Keď mal pred štyridsiatkou, zverili mu ženskú reprezentáciu a o päť rokov neskôr viedol svoje prvé bundesligové družstvo. Je jediným trénerom, ktorý s družstvom získal titul majstra, vicemajstra a vyhral pohár v Československu, SR aj ČR. V hlavnej časti Ligy majstrov viedol poľského majstra Montex Lublin, s hádzanárkami Dortmundu hral vo Final four Nemeckého pohára. S juniorkami ČSSR obsadil na MS šieste miesto, s juniorkami ČR na ME siedme miesto a s akademičkami Slovenska získal na MS bronzové medaily.

Zhováral sa Peter VALO – Foto: autor

● Prešli ste s hádzanou takmer celý svet. Ukážky vašich tréningov sledovali kolegovia v Montreale i v Tokiu, prednášali ste na seminároch v Saarbruckene, Oldenburgu, ako aj poslucháčom štúdia telesnej kultúry univerzity v Bochume. Nie nadarmo sa však hovorí, že doma nikto nie je prorokom. V čase, keď ste boli na vrchole, nepredžilo vám vedenie slovenského zväzu hádzanej zmluvu. Pár týždňov po tomto rozhodnutí ste vybojovali so Sláviou Praha český majstrovský titul. Teraz ste trénerom interligového družstva Šale. Kto sa zaslúžil o to, že sa v malom meste, akým je Šafa, tak dlho drží vrcholový šport?

K zopár zapáleným nadšencom sa postupne pridalo mesto, závod Duslo a neskôr väčší i menší sponzori, ktorí pomáhali podľa možností. S úspechmi pribúdali aj ďalší mecenáši. Je potešiteľné, že Duslo hádzanú aj naďalej podporuje, mesto dáva síce menej ako kedysi, ale vytrvalo pomáha ďalej a zopár menších sponzorov aj v ťažkých krízových časoch aspoň malými sumami dokazuje hádzanárkam svoju vernosť.

● V Šali vyrástlo, ale aj odišlo viacero kvalitných hráčov. Keď ste tam nastúpili ako tréner, mnohí nad družstvom lámali palicu. Ako vidíte situáciu teraz, aká je atmosféra v klube?

Je pravda, že hráčky ako Czaničková, Vidiečanová, Pileková, Bahýľová a Weibelová v kádri veľmi chýbajú, na druhej strane družstvo posilnila iba kvalitná Sükenniková. Treba však povedať, že máme mladé a dobre poskladané družstvo, ktoré má skvelú perspektívu. Okrem prehiev u favorizovaných celkov v ženskej hádzanej sme zatiaľ (v čase tohto rozhovoru) všetky zostávajúce stretnutia s prehľadom vyhrali, takže atmosféra je dobrá. Pre mňa je teraz podstatné, že hádzanárky Dusla Šafa sú historicky najúspešnejším družstvom, keď po troch federálnych majú vo svojej zbierke aj deväť slovenských titulov. Chcel by som s nimi vyhrať ten jubilejný, desiaty, aj keď to bude v konkurencii suverénnych Michaloviec, ktoré majú plno hráčok zo zahraničia, veľmi ťažké.

● V minulosti ste trénovali bundesligový klub z Mainzlaru. Je to

len malá obec a jej hádzanárky hrali v najvyššej súťaži. Žeby to v Nemecku nebolo len o peniazoch?

V Mainzlaru vládli výborné medziľudské vzťahy a priam rodinná atmosféra. Šokom bolo zistenie, že hráčky sa sprchovali spolu s vedením a trénermi, na čo som si dlho nevedel zvyknúť. Raz sme v bujarej nálade cestovali z víťazného zápasu od súpera, nad ktorým Mainzlar nikdy predtým nevyhral. Môjho, vtedy ešte malého syna Tomáša si rozjarený a spievajúci autobus podával hore-dolu. Keď sme ho doma s manželkou vyzliekali, vypadlo z neho vari tristo mariek. Prijali sme to s rozpakmi, ale funkcionári ma ubezpečili, že to bol iba preddavok na dar k narodeninám, ktoré som skutočne o dva dni oslavoval...

● V dortmundskom veľkoklube ste iste mali ešte lepšie podmienky...

Tam boli hádzanárky závislé od výkonov futbalistov Borussia a keďže tí boli vtedy majstri, všetko fungovalo vzorne. V realizačnom tíme som mal aj lekára od futbalistov MUDr. Georga Sonderna, ktorý ako hádzanár hral v bundesligu za Bayer Dormagen, kde bol tento nebezpečný ľavák najlepším strelcom. Bundesligu hrával aj môj asistent Detlef Austermann. Mal som k dispozícii troch fyzioterapeutov, spomedzi nich bol skutočným guru Angličan Richard York, ktorý sa oženil s Nemkou. Manželstvo mu síce nevyšlo, ale chcel ostať svojim deťom nablízku. Zostal v Nemecku, aj keď mal ponuku z celého sveta. Vo svojej brandži patrí k najprogressívnejšej svetovej špičke. Stabilizačné a kompenzačné cvičenia, ktorými ohuroval Klinsmann počas futbalových MS v Nemecku, poznali moje hráčky vďaka Richardovi už pár rokov predtým. V moderných laboratóriách mi na požiadanie kedykoľvek spracovali akékoľvek výsledky a v mamuťom Reha-centre sa dalo nielen dobre posilňovať, ale aj skvele rehabilitovať po zraneniach či operáciách. Neraz sme sa tam stretávali s futbalistami, či už to boli Brazílčania Amoroso, Dede či Evanilson alebo Česi Rosický s Kollerom. Práve v Reha-centre som sa pri kávičke zoznámil aj so špičkovým kontroverzným brankárom Jensom Lehmannom, ktorý sa v súkromí ukázal ako veľmi príjemný človek.

● Trénovali ste hráčky rôznych národností, vierovyznaní, sexuálnej orientácie či farby pleti. Boli medzi nimi rozdiely?

Globalizačný proces relatívne rýchlo všetky rozdiely stiera. Až ma mrazí pri predstave, čo bude na svete o päťdesiat rokov. Ale našťastie to už môj problém nebude. Zatiaľ ešte žijeme v čase, keď sa aj v hádzanej dá z rôznych škôl zosúladiť nádherný, multikultúrny herný prejav, čo je absolútne v súlade s mojou, dlhé roky nemenenou trénerskou filozofiou – zabávať ľudí! Mal som v družstve viacero majsterek sveta i olympijskú víťazku a bolo zaujímavé, že čím bola hráčka slávnejšia, tým mala v sebe viac pokory a disciplíny.

● Slovenských trénerov, ktorí viedli svoje družstvo v hlavnej časti Ligy majstrov, spočítate vo všetkých športoch na prstoch jednej ruky. Vy ste v Lige majstrov účinkovali s poľským šampiónom z Lublina. Čím vás zaujali Poľky?

Vedel som, že sú dravé, bojovné a odolné, ale sú aj slušne vychované a pobožné. V krajine Jána Pavla II. má kresťanstvo silné korene a ťažko skúšaná zem v ňom počas celého historického vývoja hľadala a nachádzala pevný bod. Všetky hráčky chodia do kostola a pri zápasoch vonku som s nimi chodil do kostola aj ja. Mali sme „dvorného“ kňaza. Otec Klobaska chodil pred zápasmi aj do šatne a udeľoval požehnanie. Často mi vravieval – máš dobrú auru, chlapče, želim ti šťastnú ruku pri koučovaní a urobil mi na čele krížik. V Poľsku som obdivoval hráčky, ktoré takmer desať mesiacov nevideli ani groš, ako statočne všetko znášali, k funkcionárom sa správali zdvorilo a slušne a slovo trénera bolo pre ne zákonom! U nás by za takýchto podmienok hráčky určite štrajkovali. Ruská legionárka Ina Silantieva ma privítala so slovami: Tak čo, tréner, budete s nami aj vy hladovať? Nuž, hladoval som, ale po skončení Ligy majstrov som Lublin opustil, rovnako ako ďalšie štyri hráčky (vrátane Silantievej).

● Môžete porovnať Poľky a Slovenky.

Hráčky ako hráčky. V technike a taktike niet prakticky rozdiel. Poľky sa však vedľa ruvať ako chlapi a majú tvrdý charakter. Naše dievčatá, najmä pri tréningoch, sa nevedia prinútiť svoje kolegyne a priateľky až tak pritlačiť.

● V čom vidíte či cítite krízu slovenského športu?

Šport je dlhodobou finančne poddimenzovaný a rozhodujú o ňom väčšinou laici z radov politických nomanantov a karieristických obmedzencov. Držím palce novému ministrovi školstva Dušanovi Čaplovičovi, aby existujúce štruktúry poriadne prevetral a dal priestor vytvoreniu lepších podmienok v kvalitnejšom legislatívnom prostredí.

● Dobré že spomínate ministra školstva, pretože najväčší úpadok sme zaznamenali v mládežníckom športe. Aký podiel má na súčasnom stave nízka úroveň telesnej výchovy na školách?

Všetko sa začína na školách, počnúc výplatami učiteľov. Školstvo je pre feminizované, onedlho za katedrami nenájdete chlapcov, mužské „nehysterické“ vzory, s ktorými by sa malí chlapi identifikovali. Zanikol systém školských súťaží, z ktorých najlepších jednotlivcov by vyberali do športových tried a stredísk. Chýba spolupráca s klubmi, ktoré zanikajú. O potrebe zaviesť regionálne

kurikula, ktoré by zohľadňovali miestne podmienky a tradície v učebných osnovách, sa roky len hovorí. Tréningový proces sa dnes musí platiť a mnohí rodičia talentovaných detí na to jednoducho nemajú. A tak sme svedkami toho, ako niektorí skorumpovaní mládežníckí tréneri pretláčajú do základných zostáv rozmazaných, často pohybovo negramotných potomkov bohatých podnikateľov alebo štátnych úradníkov.

● Počítače, kult diskoték, drogy a štýl degenerovaného života „ostarkov“ z amerických seriálov pôsobia aj inde. Nezdá sa vám, že je naša mládež pre šport čím ďalej tým viac nespôsobilá?

Tu azda najviac vidno následky omylu liberálnych ekonómov, ktorí tvrdia, že všetko vyrieši všemocná a neviditeľná ruka trhu. Je to nezmysel. Nikto predsa nechce, aby štát doťoval prvotné kluby, ale starostlivosť o mládež a zdravie národa musí byť psou povinnosťou každej vlády. Investície do mládeže a masového rozvoja športu sa spoločnosti vrátia najmä v podobe nutnosti vynakladania oveľa menej prostriedkov na zdravotníctvo. Toto si neuvedomujú politici, ktorí sa na jednej strane radi nechávajú fotografovať s olympijskými víťazmi, ale na strane druhej sú hrobármi nášho športu. Tempo, s akým z povrchu zemskeho zmizli stovky športových objektov len preto, že stáli na lukratívnych pozemkoch, je závažné. Spomínam si, ako ma raz ešte ako branca z okresu Nitra zavolali do Jelenca na branné sústreďenie. Bolo nás tam 34 brancov z celého okresu. V rámci sústreďenia nás nechali bežať necelých 10 kilometrov. Z tridsiatich štyroch túto vzdialenosť nezabehli len dvaja. Jeden z nich mal papier od lekára, že má choré srdce. Nechcem ani pomyslieť, koľko dnešných 18 –19-ročných chlapcov by zabehlo túto vzdialenosť bez problémov...

● Niekedy mám pocit, že sa naši športovci, nielen hádzanári, nevedia pobiť o víťazstvo. Nie je v tom aj roky deformované a zanedbávané historické povedomie, ktoré vedie k tomu, že sa naši nedokážu zapáliť za národné farby?

Stopercentne. V čase, keď som viedol slovenskú reprezentáciu, bol každý prejav vlastenectva označovaný za hejlováctvo, nacionalizmus či šovinizmus. Pri tónoch našej hymny som neraz premýšľal, čo sa preháňa hlavami mladých dievčat s dvojkrížom na hrudi. Do akej miery sú identifikované so svojou vlasťou, ktorú mnohí ich rodinní príslušníci vari ani nechceli. V auparkoch a vo všelijakých „toweroch“ sa mladý človek ľahko cíti byť Európanom. Každý Francúz, Nemec alebo trebárs Maďar je však najskôr vlastencom a až potom Európanom. Sranda je, že tí, čo tento štát nechceli, sa neraz rozťahujú vo významných funkciách v štátnej správe a vrcholom schizofrénie je, keď niekto, kto samostatnú Slovenskú republiku nechcel, teraz chce byť slovenským prezidentom.

● V živote ste dosiahli veľa úspechov, ako ste sa vyrovnali s prehrami?

Úspechy nie sú na to, aby sme zaspali na vavrínoch. Treba si ich s bohémskym šarmom (ako vravia Česi – keď už to umíš, tak je to sranda) užiť a potom na ne rýchlo zabudnúť, lebo zvyknú kaziť tvorivú optiku a potrebný nadhľad. S neúspechmi som sa zasa nikdy dlho nezožieral. Povedal som si: Buď pokojný, starec, pán Boh má s tebou asi iné plány. Napokon som vlastne šťastný človek. Celý život som prežil v tepláčkoch medzi peknými mladými babami.

Náklady kníh klesajú, obrat sa znižuje, prichádzajú e-knihy – problémov je stále viac

Ohlasy na úvahu Jána Čomaja o osude slovenských kníh

Spracovali: (mrs, se) - Foto: archív SNN

Na sklonku minulého roku sme uverejnili esej publicistu a spisovateľa o čoraz trpkejšom osude slovenských kníh v komercionalizovanom svete, v presýtenosti trhu prekladovou literatúrou, často nízkej hodnoty, a v čase všeobecného úpadku čítania. Autor ako novinár a navyše spisovateľ, ktorému vyšlo vyše tridsať kníh, z toho absolútna väčšina v poprevratových časoch, pozná situáciu, dá sa povedať z oboch strán. Preto aj ako jedno z možných opatrení na zlepšenie neutešeného stavu víta úmysel vlády pomôcť pôvodnej slovenskej literatúre tým, že sa sieť verejných knižníc umožní väčšie nákupy slovenských knižných noviniek. Tak by sa zvýšili náklady kníh, tým znížila ich jednotková cena a knižnice by sa stali lákavejšie ak by mohli ponúkať aj novú pôvodnú literatúru, na ktorú dnes zväčša nemajú prostriedky. Esaj vyvolala niekoľko reakcií, tri najzaujímavejšie ohlasy uverejňujeme.

(r)

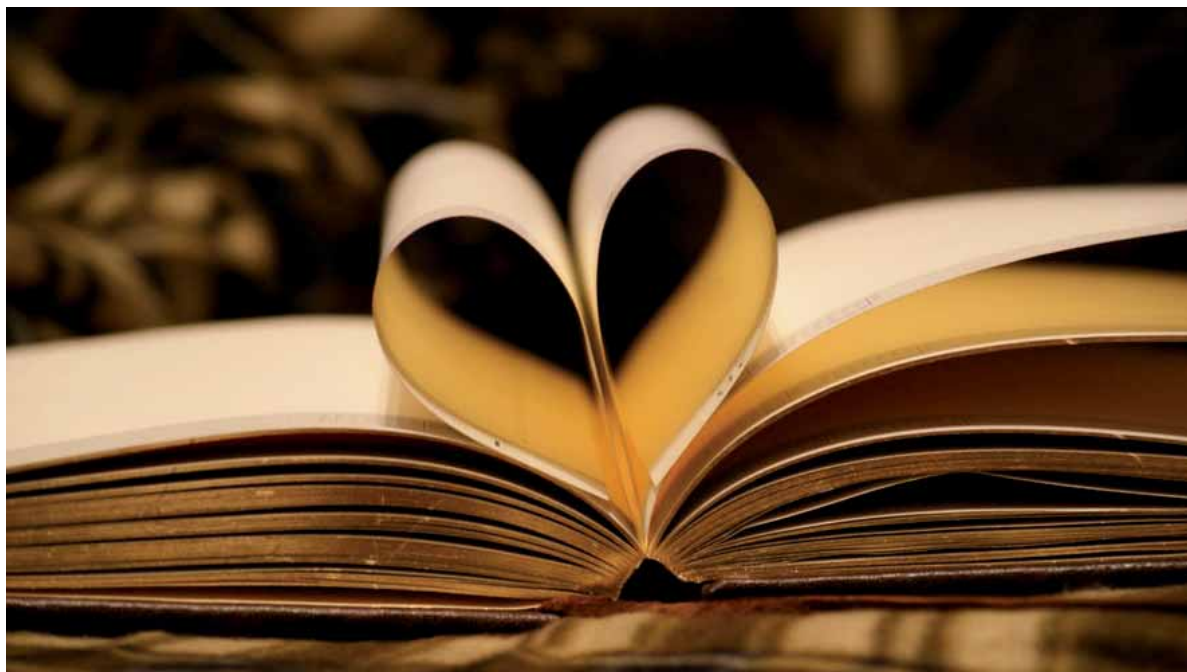
VRÁSKY NA KNIŽNOM TRHU

Roman MICHELKO

V knižnej brandži sa pohybuje už takmer dvadsať rokov. Ešte na univerzite v roku 1993 som ako študent s kolegom Milanom Kováčom (dnes profesorom religionistiky) založil študentské vydavateľstvo Chronos. V tom čase bola situácia na knižnom trhu úplne iná než dnes. Ako sa na študentov filozofie patrí, prvú knihu, ktorú sme vydali, bol Kierkegaardov Zvodcov denník. Potom nasledovali Pascalove Myšlienky, Diderotov Jakub Fatalista či Vámošova doktorská dizertácia z filozofie Princíp krutosti. Vtedy bol ešte aj po takých náročných tituloch dopyt. Dnes už pôsobí ako sci-fi, že nám distribútor natvrdo, teda nie do komisie, zobral tisíc kníh a do dvoch týždňov sme mali knihu zaplatenú.

V Chronose som pôsobil do roku 1999, keď som na tri roky odišiel do Nitrý. Bohužiaľ, keď som sa potom v roku 2003 do brandže vracal, situácia už bola úplne iná. Medzitým sa knižná distribúcia veľmi konsolidovala, zaniklo mnoho malých distribútorov (na trhu kníh nechali obrovské dlhy, ktoré museli vydavateľia odpísať) a celý knižný trh ovládlo zopár veľkých hráčov. Keďže knižných distribúcií bolo málo a vydavateľov naopak veľa, distribútori si začali diktovať podmienky. Priam pravidlom sa stala komisia (teda že vydavateľia dávajú distribúckam knihy zadarmo a tie im platia len za predané knihy). Preto celé riziko podnikania ostalo na vydavateľoch, pričom kníhkupci aj distribútori dostávajú tovar bez nákladov a rizika. Ak si pritom uvedomíme, že rabat pri distribúckách je až do výšky 57 percent a vydavateľovi sa dostane sotva 43 percent ceny knihy, je jasné, že takto nastavené podmienky sú takmer likvidačné.

A to ešte nehovorím o veľmi neštandardných platobných podmienkach. V lepšom prípade je splatnosť faktúr 75 dní, v horšom až 115 dní. Aj tieto absurdné podmienky by však vydavateľia, aspoň tí seriózni, možno nejako prežili. V uplynulom roku však nastal aj v tomto, už tak veľmi zle fungujúcom mechanizme ďalší problém. Jedna z najväčších knižných sietí Panta Rhei, ktorá prevádzkuje 27 veľkopredajní, neunesla svoj rast a dostala sa do platobnej neschopnosti. V lete riešila svoje akútne problémy (návrh na

konkurz) vstupom investora finančnej skupiny J&T. To však malo len krátkodobý efekt. Splatnosť faktúr tejto skupiny je veľký problém a často je meškanie platieb až šesťmesačné. Ak si uvedomíme, že táto sieť robí približne 55 percent obratu kníh, táto skutočnosť je skutočne likvidačná.

Samostatnou kapitolou je aj podpora vydávania nekomerčnej literatúry formou grantov MK SR. Dlhý čas podporovalo MK SR vydávanie kvalitnej nekomerčnej literatúry tak, že udelilo na vydanie knihy dotáciu, ktorá bola prísne účelovo viazaná (polygrafické náklady, honorár), čo bolo v poriadku. Bohužiaľ, pred pár rokmi sa podmienky dotácií zmenili s tým, že len 20 percent nákladov sa môže započítavať ako réžia vydavateľa a vykázať v nákladoch. Kniha musí byť vydaná do konca roka, vydavateľ však musí do 20. januára nasledujúceho roku knihu vyúčtovať a vrátiť ministerstvu tržbu za celý teoretický náklad knihy. Treba pritom zdôrazniť, že bežne sa knihy predávajú aj tri či štyri roky. „Vďaka“ tomu sa de facto dotácia mení na pôžičku. Ministerstvo chce tržby za celý náklad práve vydané knihy, ktorá sa sotva dostala na pulty obchodov. Navyše už dávno neplatí, že predaná kniha znamená aj zaplatená kniha. V dnešnej situácii skutočne neplatí, že vydavateľ dostane za predanú knihu svoje peniaze, teda aspoň nie v ako-tak rozumnom čase. Z tohto pohľadu by vydávaniu nekomerčnej literatúry veľmi pomohlo, keby dotácie skutočne ostali dotáciami a nielen pôžičkami.

Okrem toho spôsob podpory, tak ako je dnes nastavený, teda že výsledky grantových komisií sú známe niekedy okolo polovice roka, ale knihu treba vydať do konca roka, extrémne sťažuje vydávanie rozsiahlejších diel umeleckého prekladu. Vydavateľ nemôže od prekladateľa chcieť, aby len tak preložil 350- či 500-stranový rukopis s tým, že keď bude kniha podporená, tak ju vydá, a keď nie, tak prekladateľ má jednoducho smolu. Na druhej strane, ak aj všetko ide bez problémov, tak prekladateľ má na preklad maximálne 2 – 3 mesiace, potom sa kniha rediguje, zalamuje a ide do tlače. Zvládnuť to za pol roka pri obsiahlejších tituloch je skutočne na hrane. A to už ani nehovorím o náročnejších viacročných projektoch. Bývalo zvykom významným spisovateľom k ich životným jubileám vydávať vybrané či zobraňé spisy. Dnes však nemá editor či vydavateľ nijakú istotu v tom, ako rozhodne komisia, a preto až na malé výnimky (zobraňé spisy J. C. Hronského v MS) sa vydavateľia do takýchto projektov ani nepúšťajú. Situácia s vydávaním kníh

je dnes veľmi ťažká. Náklady kníh klesajú, obrat na trhu sa znižuje, prichádzajú e-knihy, čo v strednodobom horizonte môže zásadným spôsobom ovplyvniť knižný trh. V takom malom národe však bez účinnej inštitucionálnej podpory z verejných zdrojov nekomerčná literatúra neprežije. Pritom by sa jej často dalo účinne pomôcť aj bez masívneho navýšenia rozpočtu, stačí len dobrá vôľa na tých správnych miestach.

Autor je riaditeľ knižného vydavateľstva.

NIČ UŽ NIE JE, AKO BOLO...

Mária BÁTOROVÁ

Nič už nie je, ako bolo, a netreba si myslieť, že sa dá vrátiť k predsocialistickej, povedzme medzivojnovej klasickej výchove knižnou. Morálny úpadok spoločnosti a paralyza hodnoty ako podklad zisku zasiahla všetky oblasti nášho života. Cítia to nielen spisovatelia, knižnice atď., ale aj učitelia na všetkých stupňoch škôl, najmä na tých, kde sa študenti tvária, že odbor, ktorý si vybrali a študujú ho, ich zaujíma. No zaujíma ich len diplom. To je budúca slovenská inteligencia.

Ak kladieme dôraz na iné vzory, ak ústavy SAV, na to kompetentné, lejú „stoku“ a v socializme nečistené „kanály“ na „obecenstvo“ bez toho, aby aspoň sporov spracovávali aj pozitíva a prínosné hodnoty našich národných literárnych a iných dejín, ak vedci, ktorí tieto hodnoty nevidia, ba neskúmajú – nemajú tzv. základný výskum, ale chystajú sa práve korporatívne písať dávno chýbajúce učebnice pre stredné a vysoké školy, ak sme pripustili, že knižný trh fičí pre zisk na braku, potom žiaden minister kultúry nič s touto situáciou neurobí.

Že je to len kritika bez východiska? Áno, príďaleko sme zašli...

Nádej je azda v malých premýšľajúcich spoločenstvách... Dobrá kniha ako exkluzívny tovar, znak výraznej osobnosti... ako kedysi veľmi, veľmi dávno – na začiatku.

Autorka je spisovateľka, univerzitná profesorka.

ČOMAJ PRESNE POMENOVAL ŽALOSTNÝ STAV

Pavol Stanislav PIUS

Súhlasim s vyjadrením Jána Čomaja – presne pomenúva stav v Slovenskej republike v literatúre a ostaných druhoch a žánroch umenia. Akoby po osemdesiatom deviatom roku všetky vlády a ich ministri kultúry, ktorí ju viedli, zabúdali na to najpodstatnejšie. Že od podpory pôvodnej slovenskej tvorby, jej druhov a žánrov sa odvíja kultúra a kultúrnosť nielen slovenského jazyka, ale aj národa žijúceho z neho

a v ňom. Dodnes sa v rámci zákona nepodarilo dostať do súladu pri vydávaní pôvodnej tvorby štvorzáprah – autor, vydavateľ, tlačiareň a predajca. Tvorca diela už nie je na začiatku, ale na samom konci, a to je zlé. Ale nielen v tomto bode, no je to zlé aj v rámci vyučovania na základných a stredných školách, kde sa „uteká“ nielen od našich klasikov, ale aj od pôvodnej slovenskej tvorby. A v tomto prípade nemám na mysli iba literatúru, ale všetky druhy umenia. Mám pocit, že Slovensko sa nemôže a nechce zbaviť svojich chýb. Pod područím za Rakúsko-Uhorska bola naša šľachta maďarskejšia ako samotní Maďari, po roku 1945 sme boli proruskejší ako Rusi, po roku 1989 americkejší ako Američania a stále si nevieme nájsť svoju tvár. Ale nielen my, žiaľ, akosi ju nevieme nájsť samotná Európska únia. Akoby zabudla, že ona nevznikla náhodou, že nebyť prenikajúceho kresťanstva, nebola by ani ona. Akoby jej to zaťažko padlo prijať základnú etiku a morálku kresťanstva (nemám na mysli kríže povinné v školách alebo modlitby).

Neviem si prestaviť, aby štáty v Európskej únii, napr. Rakúsko, Nemecko, Francúzsko, Anglicko, zanedbávali propagáciu a podporu svojej klasickej a pôvodnej umeleckej tvorby a dávali prednosť zahraničnej produkcii. Dopustili sme, že STV a súkromné televízie zaplňajú naše mysle na 80 percent tzv. americkou tvorbou. Ak niekto sleduje ORF 2, kde bývajú dvojhodinové koncerty Folk music i populárnej piesne, speváci zo zahraničia musia jednu-dve piesne zaspievať v nemeckom jazyku a potom v jazyku krajiny, z ktorej pochádzajú. Zatiaľ naše talenty na Markíze a v televízii JOJ sa od mala učia kopírovať piesne v anglickom jazyku a nikoho to netrápi, že na Slovensku úplne vypadla pôvodná slovenská populárna hudba zo šesťdesiatych, sedemdesiatych a z osemdesiatych rokov. Ak si myslíme, že toto je cesta, ako sa zviditeľniť, je to určitá forma, ale nie podstat. Akoby tiež nikoho nezaujímalo, že ani v jednej televízii moderátori už nevedia hovoriť a vyslovovať po slovensky. Veď televízia sama by na toto mala dávať čo najväčší dôraz... Napokon nie v jednom čísle Literárneho týždenníka – periodika Spolku slovenských spisovateľov – sa o tejto problematike pravidelne zmieňujú poprední spisovatelia, básnici a esejisti, no zatiaľ akoby sme nenachádzali odozvu.

Na záver iba toľko, že literatúra, umenie a jeho kultúra vždy vytvárali a budú vytvárať kultúrnosť národa cez slovo, ktoré je jeho podstatou. Ostatné sa stráca, no ono zostáva.

Autor je básnik.

REFLEXIA

Keď Meko Žbirka naspieval pesničku, ktorej názov som použil ako titul k tejto reflexii, boli práve turbulentné roky osemdesiate. Pred kníhkupectvom Česká kniha stáli vo štvrtok rady dychtivých čitateľov, Literárny týždenník sa v novinových stánkoch ohrial ledva deň, v kaviarňach sa zápalisto diskutovalo o knihách a do literatúry vstupovali moji generační druhovia, nadväzujúc na silné osobnosti pred nimi.

Miro Žbirka: Kúp mi knihu

Aj keď časy kniežaťa literárnej kritiky baťka Matušku boli už iba v pásme spomienok našich starších literárnych kolegov, recenzistika čulo fungovala, a to nielen v literárnych časopisoch, akými boli Slovenské pohľady či Romboid, ale aj v masových denníkoch. Literárne stĺpčky Valéra Mikulu v Smene sa čítali prinajmenšom tak pozorne ako výsledky ligového futbalu. A musím podotknúť, že boli písané skvelo, často ostro, na hrane gilotínového noža, ale so znalosťou vecí a s konzistentnosťou vlastného názoru. Spomínam na tieto časy v dobrom, lebo recenzie v denníkoch sa zmenili na viac či menej okato napísané reklamné anotácie, keď sa z Literárneho týždenníka stal poloilegálny dvojtýždenník a spisovateľov masmediálny molocho kastuje nie podľa tvorby, ale podľa politickej orientácie. Stačí byť pronárodné zameraný a v národných médiách si takmer ani neškrtne. Literatúra prestala byť živým organizmom a zmenila sa na biznis, v ktorom majú samozrejme miesto najmä celebrity. Niektorí atakuje tabuizovanú tému a je z toho správneho košiara a už sa o jeho knihe všade píše. Keby sa aj našiel literárny kritik odborne argumentujúci o (ne)pôvodnosti a (ne) kvalite knihy, jeho hlas do neba globalizovaných médií nedoletí. Čitateľská gramotnosť u mládeže je na žalostnej úrovni a verejnoprávne médiá v podpore domácej spisby pokrývajú na všetky štyri labky. V posledných rokoch došlo k povzbudivej renesancii slovenskej poézie. Aký má priestor v RTVS? Nanajvýš sa zľčovití diskutéri na internetových stránkach dokážu vysmievať zo snáh priniesť na obrazovky reláciu typu Chvilka poézie. V deväťdesiatych rokoch prinášala STV reláciu 900 sekúnd o knihách. Stál som pri jej zrode a môžem s pokojným svedomím povedať, že v tomto prípade sa podarilo skliť ekonomickú stránku vecí s tou kultúrnou.

S partiou sme okolo roku 1996 pobývali na lazoch neďaleko Novej Bane. Idúcky na tamajšie jazerá sme si na miestnej ceste obklopenej kríkmi a stromami stopli staručkú nákladnú „vétriesku“ cestnej správy, z ktorej chlapi orezávali vetvy zasahujúce do cesty.

„Čo je nové na knižnom trhu, pán Bančej?“ spýtal sa ma mládenec v montérkach, len čo sme nasadli. Priateľom padli sánky a z neznámeho mladíka „na konci sveta“ sa vykľul náruživý milovník relácie o knihách a nemenej zdatný čitateľ. Zdá sa teda, že cesty k obrode čítania existujú, len ich musíme znovu objaviť...

Maroš M. BANČEJ

Výzva ministrom vnútra Slovenskej republiky Robertovi Kaliňákovi:

NENIČTE MATERINSKÝ JAZYK!

Petíciu inicioval Drahoslav MACHALA – Karikatúra: Peter GOSSÁNYI

Geniálny Ľudovít Štúr v diele Nárečie slovenské alebo potreba písania v tomto nárečí vyslovil toto posvätné krédo: „My raz tu stojíme ako Slováci ... Z ohľadu pôsobenia národného máme my Slováci osobitné povolanie a to inakšie nevykonáme len v našej slovenčine, lebo ona je nášho ducha a všetkých jeho hnutí samojediná, verná a dokonalá vyslovovateľka. Preto kto si Slovák, maj sa k slovenčine.“

VÝZVA ČITATEĽOM Slovenských národných novín:

Slovenské národné noviny sa aktívne zapájajú do tejto kampane. Ako jediné nejazykovedné, nevedecké, mienkotvorné periodikum publikuje príspevky o stave slovenského jazyka, dáva priestor slovenským jazykovedcom a vyzýva na ochranu materinskej reči. V tejto súvislosti preto VYZÝVA svojich čitateľov, aby sa spontánne pripájali k výzve ministrom vnútra na ochranu slovenčiny. Stačí, ak čitateľ signatár súhlas zašle elektronicky emailom na adresu: snn@matica.sk, poštou na adresu Slovenských národných novín, ktorá je vždy v tiráži, alebo aj prostredníctvom www.snn.sk, alebo konta na sociálnej sieti Facebook: http://www.facebook.com/slovenskenarodnenoviny?bookmark_t=page. Mená pripojených signatárov budeme zhromažďovať a informovať na webovej stránke www.snn.sk, ale aj v tlačenej vydanie SNN.

Sledujeme úsilie Francúzska, s akým citom a so zodpovednosťou si chráni materinskú francúzštinu, ale aj úzkostlivú ochranu nemčiny a španielčiny pred cunami amerikanizácie. Ako je príznačné pre otrockú slovenskú povahu, naši politici, ktorí nás majú viesť a byť príkladom neohrozenosti pri obrane štátneho jazyka, ustupujú nátlaku tam, kde by mali zaujať principiálny postoj. Preto nemôžeme mlčať! Sú inšpirácie, ktoré nás povzbudzujú. Takáto povzbudzujúca správa prichádza

z o susedného Česka, kde „senát nedal Českám právo na priezvisko v mužskom rode“. Zato na Slovensku akoby sme stratili už posledné zvyšky orientácie a pudu sebazáchovy. Podliehame mediálnemu smogu, ktorý sa šíri z Bratislavy, preto už stihol otráviť a zničiť prirodzený cit úcty Slovákov k materinskému jazyku. Tam, kde niet morálky, nastupuje móda. Liberálna móda pôsobí tak rozkladne, že jej podľahlo aj Ministerstvo vnútra nezávislej Slovenskej republiky, kto-

ré prichádza v roku jej 20. výročia so sebazničujúcou iniciatívou. Namiesto toho, aby sa pán minister vnútra SR Robert Kaliňák stretol so špičkovými jazykovedcami, s odborníkmi, ktorí sa štátnemu jazyku venujú s láskou a úctou po celý svoj život, pripravuje za zatvorenými dverami kabinetu matrikový zákon, ktorý by „ufahčil“ používanie ženských priezvisk bez prechyľovania. Ústupok voči požiadavkám žien a manželiek, ktoré prepadli móde písania ženských priezvisk v mužskom

rode bez prechyľovania, je nebezpečný a v slovenskom jazyku chorý prvok. Deje sa tak krátko po tom, čo sme oslávili Rok katolíckeho kňaza a prvého kodifikátora spisovnej slovenčiny Antona Bernoláka, a deje sa tak v roku 2013, keď si 14. februára pripomenieme 170. výročie „vskrješeňa slovenčiny“ a 11. júla rozhodnutie o druhej kodifikácii spisovnej slovenčiny na evanjelickej fare v Hlbokom. Všetci máme plné ústa krízy! Peniaze daňových poplatníkov v čase krízy usporíme najlepšie tak, keď nebudeme prijímať takého zbytočné zákony. MV SR však môže ľahko ušetriť peniaze aj tak, ak nebude platiť vyšetrovaným slovenským občanom maďarskej národnosti preklady z maďarčiny do štátneho jazyka, ktorí sa vyhovávajú, „že dobre nevedia po slovensky“. Nech si každý ignorant, ktorý sa na štátnej škole nenaučil a neovláda štátny jazyk, zaplatí preklad do slovenčiny sám z vlastného vrecka. Lebo prekladanie stojí policajné stanice tisíce eur. Nerobia to nikde na svete: ani Američania, Španieli, Francúzi, Nemci či Taliani. Chudobné Slovensko nemá prečo byť „veľkorysé“ na nesprávnom mieste. Tam šetrim: stačí na to jedna vyhláška MV SR.

Niekoľko odborných argumentov: v slovenčine ako flektivnom type jazyka sa vzťahy medzi slovami vyjadrujú príslušnými tvarmi slov – mená sa skloňujú a slovesá sa časujú. Ale v analytickom type jazyka, akým je napríklad angličtina, sa vzťahy vyjadrujú nie ohýbaním slov pomocou gramatických tvarov, ale pomocou osobitných slov, najmä členov a predložiek, ktoré plnia takú funkciu ako vo flektivnom jazyku príslušné tvary s ohýbacími príponami. Preto je v napríklad v slovenčine korektná veta: Prechádzam sa so slečnou Denisou Cibulkovou, nie však veta: Prechádzam sa so slečnou Denisa Cibulka. Príslušný gramatický tvar priezviska použijeme preto, že hovoríme po slovensky, že v kontexte slovenského jazyka uplatňujeme zákonitosti platné v našom jazyku tak, ako sa v iných jazykoch uplatňujú zákonitosti platné v týchto jazykoch. Prenášanie zákonitostí platných v inom jazyku do vlastného materinského jazyka je nenáležitá a deštruktívna, spôsobuje závažnú destabilizáciu jazyka pri plnení jeho základných spoločenských funkcií.

Slovenský jazyk sme zdedili ako významnú kultúrno-historickú a spoločenskú hodnotu, preto nemôže byť predmetom politických kompromisov a licitácií. Tak ako my rešpektujeme hodnoty v iných jazykoch, očakávame aj od príslušníkov menšín s neslovenským materinským jazykom (aj od cudzincov, ktorí u nás žijú!), že budú s úctou rešpektovať platné zákonitosti v slovenskom jazyku nielen preto, že to

od nich vyžaduje zákon, ale preto, že to od nich vyžadujú pravidlá ľudského a kultúrneho správania, ktoré bežne rešpektujú v každej, tobôž v európskej civilizovanej spoločnosti. Ak sa v slovenčine ako v príslušnom jazykovom type ustálil istý spôsob používania ženských priezvisk, ktorým sa vyjadruje ustálený vzťah k príslušnému mužskému menu otca alebo manžela, nemožno tento ustálený spôsob používania priezvisk radikálne meniť. A to len preto, že slovenskí občania s maďarským materinským jazykom sa v mene uplatnenia menšinových práv vehementne, agresívne, bez akýchkoľvek ohľadov na slovenského spoluobčana domáhajú toho, aby tento spoluobčan deštruktívne zasahoval do podstaty vlastného materinského jazyka, len aby vyhovel absurdnej, nekorektnej, bezohľadnej požiadavke, akej ťažko nájsť vo svete páru. Veríme, že poslanci slovenského parlamentu sú ľudia rozhladení, vlasteneckí, preto odmietnu vnášanie politiky do jazykovedy, veď nemožno hlasovaním v parlamente meniť zákonitosti fungovania systému slovenského jazyka. Ako intelektuáli vlastného národa, ktorí sme podporili vznik nezávislého štátu 1. januára 1993, odmietame ústupčivosť politikov tam, kde majú prejavovať zrozumiteľné principiálne postoje. Preto: Žiadame skutky!

Dôrazne odmietame iniciatívu Ministerstva vnútra SR zrušiť prechyľovanie slovenských ženských priezvisk. Želáme si zachovať existujúci stav! Každá žena a manželka, ktorá chce ísť s módou a chce si meniť priezvisko, nech požiadá o výnimku a zaplatí štátu drahé kolký! Slovenská republika už zažila hospodárske a finančné experimenty, po ktorých sme bez vlastnej ekonomiky, lebo pseudoreformatori predali najvýnosnejšie podniky, zničili potravinovú i energetickú bezpečnosť štátu, ale aj Tatry ako symbol prírodného národného bohatstva. Intelektuáli musia vždy stáť na stráži pred ľubovôľou politiky. Ak s nápadom o zrušení prechyľovania prišla minulosť, národne bezvedomá vláda Ivety Radicovej, nerozumieme, prečo si súčasné vedenie Ministerstva vnútra SR nepriznáva konzultácie renomovaných slovenských jazykovedcov, ale bez názoru odborníkov pokračuje v znehodnocovaní a znefunkčňovaní štátneho jazyka, ktorý sa formoval v priebehu stáročí. Lebo jazyk je živá voda živého národa. Útoky na národ sa vždy začínajú útokmi na slovenský jazyk (maďarizácia) a deštrukciou jazyka. Kto neodborne zasahuje do vekmi sformovaného systému slovenského jazyka, uráža slovenský národ a narúša jeho identitu.

14. február 2013 – 170. výročie vyskrješeňa slovenčiny

Vlastenecké spolky Slovenska:

SES-NEZES: 1. Ing. Ladislav Lysák, DrSc.; 2. prof. Augustín Marián Húska;

Panslovanská únia: 3. JUDr. Milan Janičina, predseda; 4. JUDr. Fedor Lajda, podpredseda;

Kongres slovenskej inteligencie: 5. Roman Kaliský, reportér a spisovateľ; 6. Drahoslav Machala, spisovateľ, prvý hovorca KSI, člen prezídia MS; 7. prof. Matúš Kučera, historik, spisovateľ, člen prezídia MS; 8. Peter Štrelinger, spisovateľ, hovorca KSI;

Spoločenstvo Kresťanské Slovensko: 9. prof. Abel Král, jazykovedec;

SSI Korene: 10. akad. maliar Viliam Hornáček; 11. Ing. Július Binder, člen prezídia MS; Štúrova spoločnosť; 12. Erich Piš, Konzervatívne Slovensko; 13. Ján Litecký-Šveda.

Matičiar, osvetoví pracovníci, vojaci, humanitná a technická inteligencia:

14. Pavol Fábry, MO MS Košice; 15. JUDr. Otto Gaťa, MO MS Plevník-Drieňové; 16. Etela Hessová,

riaditeľka ZŠ Bratislava; 17. Magda Jánošková, Žiar nad Hronom; 18. Dušan Tropp, Bratislava; 19. Dana Troppová Bratislava; 20. generál Svetozár Nađovič, Stankovce; 21. plukovník Ján Sabo, Štefanová; 22. plukovník PharmDr. Peter Socha; 23. Ing. Peter Švec, dopravný pilot a podnikateľ; 24. Ing. Milan Košút, Trnava; 25. Kvetka Slyšková, MO MS Dúbravka; 26. Eva Nahalková, MO MS Partizánske; 27. Lubica Nađovičová, pedagogička, Stankovce; 8. PhDr. Darina Pašteková, pedagogička, Trnava; 29. Kamila Matláková-Hadenová, Huncovce; 30. Jana Krotáková, Kokava nad Rimavicou; 31. Ján Kroták, Kokava nad Rimavicou; 32. Jana Obročníková, Kokava nad Rimavicou; 33. Katarína Obročníková, Kokava nad Rimavicou; 34. Eva Štolcová-Marečková, Brno (dcéra Jozefa Štolca); 35. Miloš Bača, kultúrny pracovník, Nitra; 36. Viliam Jablonický, publicista, Bratislava; 37. Mgr. Eva Kovačovičová, učiteľka; 38. Mgr. Eva Gerincová, učiteľka; 39. Ing. Martina Kovačovičová, ekonómka; 40. František Ďalog; 41. Ing. Dušan Páleš, odborník civilného letectva.

Jazykovedci, vedci a literárni vedci: 42. prof. Ján Kačala; 43. prof. Ivor Ripka; 44. doc. PhDr. Peter Žeňuch, DrSc.; 45. PhDr. Viera Štupá-

ková; 46. doc. Jozef Darmo; 47. Jozef Rydlo; 48. PaeDr. Jozef Lomenčík, jazykovedec; 49. prof. Ján Podolák, DrSc., etnológ; 50. doc. PhDr. Ladislav Bartko, CSc., jazykovedec.

Historici a archeológovia, numizmatici: 51. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc.; 52. prof. PhDr. Július Bartl; 53. PhDr. Anton Hrnko; 54. prof. Eva Fordinálová, CSc.; 55. prof. PhDr. Marta Dobrotková; 56. prof. Ján Baďurík, DrSc.; 57. doc. PhDr. Ivan Mrva; 58. PhDr. Ján Bobák, CSc.; 59. PhDr. Titus Kolník, archeológ; 60. PhDr. Eva Kolníková, numizmatička; 61. prof. Jozef Vladár, archeológ; 62. PhDr. Martin Lacko; 63. prof. Milan S. Ďurica; 64. PhDr. Beata Katrebová-Blehová; 65. doc. PhDr. Ivan Chalupický, historik, Levoča.

Spisovatelia: 66. Ján Čomaj, spisovateľ; 67. Milan Vároš, spisovateľ; 68. Anton Hykisch, spisovateľ; 69. Ján Beňo, spisovateľ; 70. PhDr. Slavomír Očenášová, poetka, vysokoškolská pedagogička UMB Banská Bystrica; 71. Jana Štefánia Kuzmová, poetka; 72. Dušan Mikolaj, spisovateľ; 73. prof. Igor Kišš, ev. teológ, spisovateľ; 74. Pavol Holeštiak, spisovateľ; 75. Gregor Papuček, Maďarsko; 76. Teodor Krížka, básnik, šéf-

redaktor Kultúry; 77. prof. Július Filo, ev. teológ, spisovateľ; 78. Miroslav Pius básnik.

Právnicki: 79. JUDr. Lukáš Machala, advokát; 80. JUDr. Marián Gešper, predseda Mladej Matice; 81. Mgr. Pavol Král, Bratislava.

Publicisti: 82. Ján Smolec, reportér a publicista; 83. Maroš Smolec, šéfredaktor Slovenských národných novín; 84. PhDr. Milan Polák, publicista; 85. PhDr. Marián Ostatník, Csc., publicista; 86. Elena Šebová, publicistka; 87. Juraj Tevec, publicista; 88. PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD., publicista; 89. PhDr. Ján Luky, fotograf a publicista; 90. Eva Zelenayová, publicistka; 91. Július Handžárik, publicista; 92. Ivan Gerža, publicista; 93. Rút Geržová, publicistka; 94. Fedor Mikovič, publicista; 95. Milan Balog, televíz. publicista; 96. Ľudovít Števkó, reportér a komentátor; 97. Ján Kubáň, televíz. publicista; 98. Dušan Brindza, novinár, scenárista.

Športovci: 99. Kamil Haťapka, exposlanec NR SR a tréner; 100. Dušan Zeman, Púchov; 101. Karol Pátek, cyklista; 102. Milan Zeman. Umelci: 103. Jozef Šimonovič, predseda prezídia MS; 104. Eva Kristi-

nová, členka prezídia MS; 105. Ing. Jozef Barina, rockový spevák; 106. akad. sochár Marián Polonský; 107. Fedor Bartko, televízny režisér; 108. Ondrej Zimka, maliar; 109. Ondrej Zimka ml. sochár; 110. Milina Zimková, maliarka; 111. Ing. arch. Pavol Mrázek; 112. Cyril Králik, televízny režisér; 113. Igor Kovačovič, folklorista, Banská Bystrica; 114. PhDr. Emil Semanco, starosta Umeleckej besedy slovenskej.

Lekári: 115. doc. MUDr. Zora Lazarová, PhD.; 116. prof. Michal Valent; 117. MUDr. Juraj Štofko, primár; 118. prof. Igor Tomo, Bratislava; 119. MUDr. Igor Tomo, Švédsko; 120. MUDr. Štefan Paulov, Nitra; 121. MUDr. Svorad Štolc (syn Jozefa Štolca), Bratislava; 122. MUDr. Milan Páleš, Handlová; 123. Ing. Marián Tkáč, predseda Matice slovenskej; 124. MUDr. Ivan Hudec, spisovateľ, exminister kultúry SR.

Občania Slovenskej republiky: 125. Mgr. Eva Madiová, učiteľka ZŠ a MŠ Milana Hodžu Bratislava; 126. Ing. Alozia Madiová, Bratislava; 127. Mgr. Alexandra Satková, Bratislava; 128. Zuzana Lamačková Bratislava; 129. Juraj Satko Bratislava.

Hlavné mesto európskej kultúry hľadá spôsoby a možnosti ako osloviť ľudí

Slovenská mládež sveta do Košíc

Alexander GOCZ – Foto: archív

Košice ako Európske hlavné mesto kultúry 2013 (EHMK) majú za sebou slávnostné otvorenie celého podujatia a prvé kultúrne akcie. No azda okrem Košičanov len málokto na Slovensku je skutočne informovaný o tom, aký konkrétny program v metropole východného Slovenska aktuálne prebieha a na čo sa pripadne môže milovník umenia a kultúry tešiť.

Kľúčové investičné celky spojené s EHMK, akými sú Kulturpark či Mestská plaváreň, ešte stále nie sú v úplne funkčnom stave a podľa odborníkov ani tak skoro nebudú. Organizátori sa síce snažia, ale na skutočný rozbeh najväčšej kultúrnej akcie v novodobej histórii Slovenska, do ktorej sa najmä z európskych zdrojov má investo-

vať závažných 107 miliónov eur, si zrejme ešte počkáme.

■ ALTERNATÍVA ČI KLASIKA

Už v samotných začiatkoch projektu došlo v Košiciach k vážnym turbulenciám. Jedna časť organizačného štábu pod vedením umeleckej riaditeľky Košice EHMK 2013 Zory Jaurovej presadzovala

do programu najmä alternatívne umenie. Alternatíva je pomerne široký pojem, ale usporiadať koncert českej punkovej kapely s vulgárnym názvom „P. . a z hoven“ a ešte to na letákoch a plagátoch rozšíriť po košických školách, bol jednoznačne krok vedľa. Podobné excesy a nevyváženosť pripravovaných programov boli napokon

príčinou, prečo Zoru Jaurovú odvolali z funkcie. Jej nástupca, riaditeľ projektu Ján Sudzina musel pre zmenu čeliť protestom mladých košických umelcov, ktorí sa obávali, že alternatívne umenie z programu zmizne úplne. Nestalo sa tak. Organizátori sa usilujú o vyváženosť, ale otázky ostávajú. Práve preto je tu šanca, že v spolupráci s Maticou slovenskou sa toľko diskutovaných pestrosť a vyváženosť podarí dosiahnuť, ale nepredbiehajte.

■ PROBLÉMY V KOMUNIKÁCI

Jeden z hlavných otáznikov sa týka komunikácie organizačného výboru s verejnosťou. Pri tejto ojedinelej akcii očakávali zástupcovia významných slovenských umeleckých organizácií, zoskupení a subjektov podnet od kompetentných, aby sa zapojili do programu, ktorý by mal v konečnom dôsledku reflektovať všetko jedinečné a zaujímavé, čo sa v kultúrnej a umeleckej sfére na Slovensku vytvorilo a vytvára. Ani spisovatelia, ani divadelníci, výtvarníci či folkloristi sa však koncepcijnej ponuky nedočkali. Tá mala prísť ešte v prípravnom období, no teraz sa už veci dajú riešiť iba tak, že sa kontaktujú a akcie si vybavujú jednotlivé agilné súbory či vydavateľstvá. Úplnou záhadou však ostáva absencia verejnoprávnej RTVS v celom projekte, keď aj úvodný otvárací galaprogram najprestížnejšej kultúrnej akcie v dejinách samostatného Slovenska odvysielala súkromná TA3. Ponúkajú sa dve možnosti. Alebo organizátori, ako je písané vyššie, nezvládli komunikáciu, alebo RTVS neprejavilo ohotu na spoluprácu. Prečo však potom organizátori nepoužili veľmi účinné mediálne páky, aby generál-

ny riaditeľ našej verejnoprávnej „Rozhlasovej televízie“ korigoval svoj postoj? Budúcnosť ukáže.

■ MATICA V KOŠICIACH

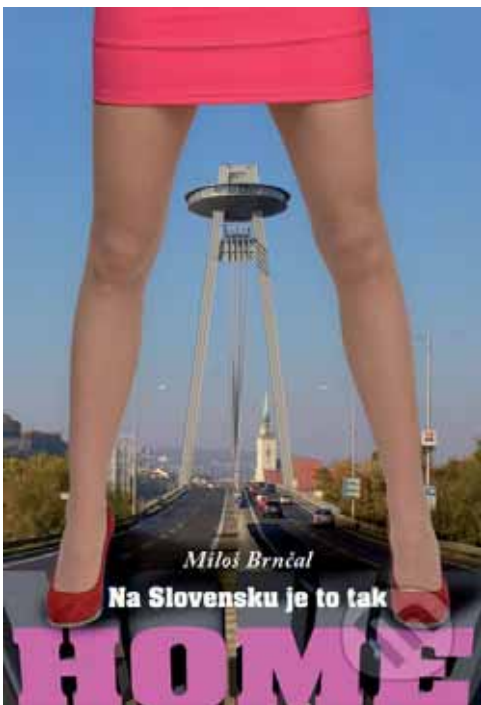
Nie veľmi šťastným sa ukazuje aj krok organizačného výboru exkluzívne spájať celý sviatok slovenskej kultúry s maďarským spisovateľom Sándorom Máraiom. Krok to bol zdanlivo premyslený. Košičania sa totiž pokúsili o ten istý „kultový efekt“, ako urobili Česi v Prahe s Franzom Kafkom. Z hľadiska literárnej kritiky by nikto nemal žiadne výhrady. Tak ako po nemecky píšuci Kafka, aj Márai, ktorý po krátkom nemeckom období písal zásadne po maďarsky, patria medzi inšpiratívne osobnosti európskej, ba svetovej literatúry 20. storočia. Isté rozpaky by však mohli vzbudiť články, ktorými vo vtedajšej maďarskej tlači privítal Márai horthyovskú okupáciu Košíc, teda svojho rodného mesta, kde sa narodil v roku 1900 ako Sándor Grossmid a kam sa už po roku 1948 nikdy nevrátil.

Čo je však napriek všetkým problémom organizátorov potešujúci fakt, je to, že 4. až 8. júla prebehne v rámci Košíc – Európskeho hlavného mesta kultúry 2013 jedna z kľúčových matičných akcií. Konkrétne Svetové stretnutie Slovákov, teda Matičný svetový festival slovenskej mládeže. Je len prirodzené, že organizátorom tohto významného európskeho kultúrneho podujatia podala ruku najstaršia kultúrna ustanovizeň na Slovensku. Táto spolupráca je príkladom toho, ako sa dajú eliminovať vyššie spomínané problémy, a dať celej akcii skutočne celoslovenský punc. Rovnaká šanca na zviditeľnenie našej vlasti v rámci Európy sa totiž tak skoro opakovat nebude.

Úspešný román pre obe pohlavia

Miloš Brnčal: HOME – Na Slovensku je to tak, Vydavateľstvo Tatran, 2012

KNIHA TÝŽDŇA

Istý literárny časopis pravidelne uverejňuje rozhovory so zväčša mladými autormi. Otázky redaktora sú tie isté, odpovede rôzne, samozrejme. Jedna pravidelná otázka znie: Aký je podľa teba autor, ktorý je úspešný?

Úspešný autor je taký autor, ktorého dielu porozumie čo najširšie spektrum čitateľov a súčasne obstojí aj u literárnej kritiky. To je moja definícia úspešného autora. Miloš Brnčal so svojou prozaickou knihou HOME – Na Slovensku je to tak je podľa spomínanej definície autor úspešný. Zrozumiteľný, čítavý príbeh, miestami pripomínajúci v dobrom mexickú telenovelu, na ktorú sme sa parádne namotali, ale prerozprávaný inteligentne a kultivovane. Jemný humor, napätie a dôsledné našťudovanie odborného materiálu – to všetko obsahuje táto kniha. Samozrejme, nechýba ani láska, romanca, v príbehu vystupuje niekoľko výrazných ženských postáv – Petronela, Kristína, Vierka, Olívia... Čo je sympatické, je skutočnosť, že Brnčalovu prózu nemožno zaradiť medzi štandardnú ženskú literatúru, ktorá niekedy až prisilno vonia parfomom, a je rovnako dobrá pre mužov, ako aj pre ženy. Zároveň ponúka dobrý objektívny pohľad na slovenskú realitu. Miloš Brnčal pomery na Slovensku nijako prvoplánovo nezhadzuje (ako to majú vo zvyku niektorí autori, ktorí sa bez škripul' nechávajú v zahraničí nazývať titulom „najúspešnejší a najčítanejší slovenský spisovateľ“), ani nemaľuje gýčovitú selanku. Román HOME – Na Slovensku je to tak dokazuje rozprávačský talent autora servírujúceho čistý príbeh emigranta, ktorý sa vracia na Slovensko z Kanady, a to bez zbytočného experimentátorského exhibicionizmu, čo by duševne zdravého čitateľa len obťažovalo. Je to kniha, ktorú prečítame na jeden dych a zabudneme, zvedaví čo bude ďalej, na svoje bežné starosti.

(barb) - Sken: martinus.sk

MEDAILÓN

Divadelný, filmový a televízny režisér, scenárista, prozaik, publicista a pesničkár. Úctyhodný tvorivý záber, ktorý sa viaže k menu Juraj Bindzár. Pri jeho prózach má čitateľ pocit, že autor bez ostychu otvára ostrým perom rany a skryté ložiská zla v človeku, či už sú jeho postavy z histórie alebo sú to súčasníci.

Juraj Bindzár sa narodil v Pezinku, vyštudoval estetiku a divadelnú vedu v Prahe a neskôr divadelnú réžiu na VŠMU v Bratislave. Časť života venoval režirovaniu v dabingových štúdiách, inicioval a zakladal známe štúdio LUDUS, pre ktoré napísal a režíroval nosné tituly, napríklad Modrý vták, Robinson, Turandot a ďalšie. Dve sezóny bol dramaturgom Poetického súboru

Slovo prenikavé ako skalpel

bratislavskej Novej scény a pôsobil aj v televízii. Ako osvedčený autor rozhlasových hier má na svojom konte viacero cien z festivalov, viedol letné divadelné tábory a je aktívny aj na poli slovenského pesničkárstva. V roku 1987 dostal cenu za réžiu televízneho filmu Saša a svoje spisovateľské nadanie pretavil do niekoľkých výrazných kníh, z ktorých „plebejský“ román Bez dúhy sa dostal v roku 2012 do finále literárnej súťaže Anasoft litera. Čitateľský ohlas si získali jeho novely a poviedky s kriminálnou zápletkou, ktoré vyšli v tituloch Prázdny hrob a Tanec s mŕtvou slúžkou. Práve v týchto prózach vidieť úpornú Bindzárovu snahu rozkrývať skutočnosť, jej utajené meandre, akokoľvek kruté a neludské, lebo až problém, ktorý ukážeme v jeho nahote, môžeme začať liečiť. Juraj Bindzár je držiteľom Ceny mesta Pezínok za umeleckú tvorbu a niekoľkonásobným laureátom Ceny časopisu Slovenské pohľady za publicistiku. V našom najstaršom literárnom časopise je ostatne kmeňovým autorom, a tak spolu so Slovenskými pohľadmi aj Slovenské národné noviny želajú Jurajovi Bindzárovi k jeho čerstvej sedemdesiatke ešte veľa tvorivých úspechov.

(mab)

HUMORESKA

Chodím mestskou hromadnou dopravou. Aj do krčmy občas zavítam. Nemohol som teda nepočuť ústrednú tému, nad ktorou sa jedni pohoršujú, druhí rozplývajú. Furt nejakí Bučkovci. Potom som zisťtil, že to je nová reality šou. Pozrel som si niekoľko minút a prišiel som na to, že nie tí, čo sa komerčnej televízii upíšu ako diablovi a dovoľia zverejniť svoje súkromie, ale najmä tí, čo sa na nich pozerajú, sú ľudia so sexuálnou úchylkou. Trpia fenoménom kľúčovej diery, teda oneskorenou pubertou, po celý život. Mladým sa dá povedzme ako-tak

odpustiť, keď navrtávajú na kúpaliskách diery do ženských kabinok na prezliekanie. Tiež nech im je odpustené, že sa pozerajú cez kľúčovú diery, čo to rodičia stvárajú v spálni. Ale v dospelosti podobné správanie nie je normálne. Odborne povedané voyeu-

reality šou v komerčných televíziách môžu byť do istej miery aj prospešné. Nielen pre istú časť spomínanej diváckej kategórie. Aj pre nás normálnych, lebo nás zbavujú hojnejšieho výskytu sexuálnych deviantov. V čase ich vysielania nestretnete

racím kabátom, ktorí ho náhle rozhalia, aby videli, ako sa ženy zatvária. Takže istý terapeutický prínos by som aj videl. Desí ma však ako každý rok čas leta. Vtedy komerčné televízie do osprostena opakujú reprízové programy. Reality šou pozerajú skutočne

preto musia medzi ľuďmi. Pre tieto typy nie je kniha prostriedok na trávenie voľného času a musia, či chcú alebo nie, ako pán Jekyll do ulíc.

Mám z nich väčší strach, ako keby mi pred domom behali farmári, ktorí hľadajú ženy, extrémne rodiny alebo spomínaná rodinka Bučkovcov. Sú síce symbolom nevkusy a programom, proti ktorým brojí každý normálny človek, ale títo ľudia sú jasne čitateľní. Strach treba mať z tých, ktorí si pozeraním na nich užívajú. Tí totiž nie sú normálni a ich doteraz iba satiricky oceňovaná deviácia môže prerásť do niečoho horšieho. Boh nás ochraňuj!

Milan ZEMO

Reality šou nás zbavujú mnohých deviantov

rizmus zostal sledovačom rôznych reality šou ako defekt na staré kolená. Úspešne ho taja, ale povedzme si to na rovinu – teraz pri Bučkovcoch alebo pri iných reality zverstvách sa ich defekt naplno prejaví.

Na druhej strane treba uznať, že

tých, ktorí by prenasledovali milencov v parku s okuliarmi na nočné videnie. Tiež nevidíte v oknách panelákov snoričov s ďalekohľadmi na očiach, ako ňurajú po súkromí v oknách domu oproti. Tiež sa na minimum znížil výskyt chlapíkov s takým veľkým otvá-

už len narušení jedinci, ktorí ich už videli a potrebujú sa znova duševne odbavovať na zvrátenostiach. Číže špehovať obrazovku prestávajú tí tak trochu normálnejší hľadáči reality šou a čo s ich načatým večerom? Nenakrmiti svoj ventil špehunskej deviácie, a

POZNÁMKA

Cesta autobusom z Bratislavy do Zvolena trvá zhruba toľko, čo zo Zvolena do Revúcej, aj keď na mape sa druhý úsek vidí len ako kúsok. Autobus tu však stojí pri každej vĺbe... Aj keď je Revúca pekné mestečko s hotelom Revúca uprostred a jediným literárnym gymnáziom na Slovensku, len nepatrne vzbudzuje podozrenie z kontinuity a vernosti literárnym tradíciám.

Revúcke zastavenia

Svojho času sa síce tunajší študenti nezľakli kontaktu s finalistami poviedkovej súťaže Cena Gustáva Reussa, orientovanej na žáner fantastiky a pomenovanej podľa príbehu o ceste Slováka na mesiac a do iných vesmírnych končín (Hviezdoveda alebo životopis Krutohlava), ale na nich samotných to dajako zvlášť inšpirujúco nezapôsobilo. Ani samotný Tomášik nič z tejto žánrovej oblasti nenapísal, ale na fare v Revúcej u Reusovcov – u Gustávovho otca Samuela či neskôr jeho syna Ľudovíta – bol častým hosťom. Spoločne so Samom Chalupkom poskytl viacero materiálov pre Ľudovítom Reusom plánované vydanie slovenských ľudových rozprávok, ktoré však napokon, ako vieme, uskutočnili Pavol Dobšínský a August Horislav Škultéty.

S okolím mestečka je spätý dej jediného pokusu Tomášika o drámu v doposiaľ nevydanej, veseloherne ladennej Svadbe pod Kohoutem. Mimochodom, Kohút je vrch neďaleko Revúcej, z ktorého na mesiac v balóne štartoval práve hrdina Hviezdovedy, už zmieného románu Gustáva Reussa.

Držme sa reality a rýchlo späť na zem. Nevieme, či Tomášik poznal a čítal rukopisy vytvorené Gustávom Reusom, ktorý zomrel predčasne v roku 1861. Námety venované Bašovcom a Muránskej Venuši však rozhodne spracoval iným spôsobom. Nechá sa sietiť – nie s nadpriemernou úrovňou. Podľahol nadvláde faktov a materiálu.

Počas opakujúcich sa ciest do Revúcej v rokoch 1996 – 2002 som vyšiel na Muránskyhrad. Zautobusozhládol (škaredý, posidliskovený) Tisovec. V rámci letného zabúdania prespal v rožňavskom hoteli a la robotnícky realizmus s veľmi príjemnými cenami. Nikdy som však nebol v Tomášikovom pôsobisku v Chyžnom. Ani ma nenapadlo sa tam vybrať. Hoci som povedme aj práve písal dizertačnú prácu o historickej próze späté s Muránskym zámkom. Lenže písať a čítať je iné než vidieť. Do tohto kraja sa mi oveľa viac než reálni ľudia, tobôž historické osobnosti, hodili už spomenuté každoročné májové stretnutia priaznivcov fantastiky a finalistov Ceny Gustáva Reussa. Aj keď inak a inde sme skeptici, tu podvečer, v tieni hôr začínali sme ukradomky, skrývajúci jeden pred druhým domnienky, veriť v prilet UFO – či v znovuoživenie muránskych rytierov, nesúcich zo svahu do doliny na pleciach chýrnu Muránsku Venušu – Máriu Sečiovú – za spevu Tomášikovej piesne Hej, pod Muráňom v pôvodnej verzii.

Do kraja, kde skapal pes, pasuje prilet lietajúcich tanierov – ako pásť na oko, cez ktoré už beztak veľmi nevidíš. Cestou na nočný vlak mi totiž spadli do odpadovej šachty pred kultúrnym domom okuliare. Za trest, že zachovals sa nenárodne, opovrhols zhliaďnuť boj rytierov s hokejkami v Peterburgu, nadránom brodil sa v Bratislave námestím Ľudovíta Štúra po kolená v plastikových pohárikoch po uvítacej slávnosti našich hokejových obrov. Možno spievali aj Hej, Slováci. Nemáš poňatia. Ako vždy. A môže za to priazeň k čítaniu fantastiky.

Ave, Revúca...

(mf)

Sama Tomášika preslávil hymnický text Hej, Slováci, ostatné dielo pri ňom bledne Piesne a prózy spod zámku Muráň na Gemeri

Miloš FERKO – Foto: archív SNN

Samuel Tomášik (8. 2. 1813 – 10. 9. 1887) bol o jedenásť rokov mladším bratom Jána Pavla Tomášika. Starší súrodenec pôsobil ako profesor na evanjelickom lýceu v Kežmarku, neskôr bol štátny úradník – a tiež autor historických statí o Gemeri, národných obrán a pod pseudonymom Činorád Věrný knižne publikovanej novely Obchodníci (dielo sa dočkalo recenzie Jozefa Miloslava Hurbana v Slovenských pohľadoch, 1847).

Obaja pochádzali z rodiny evanjelického duchovného, narodili sa v Jelšavskej Teplici (dnešný názov Gemerské Teplice). Samuel chodil do škôl v Jelšave a na Gemeri, na gymnázium v Rožňave, neskôr do lýcea v Kežmarku. V roku 1829 ako štipendista pobudol v Krakove a vo Viedni. V rokoch 1831 – 1833 pôsobil ako vychovávateľ, odtiaľ sa vrátil na faru vypoľovať chorľavému otcovi. Po jeho smrti sa stal v otcovom pôsobisku – Chyžnom – v roku 1833 vo veku dvadsať rokov farárom. O rok neskôr si odišiel doplniť vzdelanie do Nemecka. Počas neprítomnosti ho zastupoval Samo Chalupka. Na štúdiá do Berlína cestoval cez Prahu. Vzápätí putoval po stopách pobaltských Slovanov od Rujany po Štetín a zážitky stvárnil v krátkom cestopisnom náčrte, ktorý bol pod názvom Navštívení Pomoří Baltického v roku 1837 publikovaný v časopise Hronka. Na Slovensko sa vrátil tak trochu okľukou cez Wittenberg, Jenu, Halle, Prahu, Viedeň a Bratislavu. Len s výnimkou krátkych audiencií u panovníka vo Viedni (1849, 1857) a cesty do Prahy v roku 1884 sa potom väčšinou zdržiaval prevažne v Chyžnom a blízkom okolí. V rokoch 1856 – 1860 zastával úrad dozorcú škôl. Zorientovaný v problematike, tiež preto, že spoznal „správnych ľudí na správnych miestach“, pričínal sa o založenie prvého slovenského gymnázia v Revúcej. Fondy Matice slovenskej obohatil darovaním cenných rukopisov.

■ HYMNICKÁ PÍSEŇ

Nesporne najznámejším Tomášikovým dielom je hymnická báseň Hej, Slováci napísaná na melódiu poľskej revolučnej piesne Jeszcze Polska niezginieła. Vznikla 2. novembra 1834 v nevládnym upršaný večer počas Tomášikovej návštevy Prahy cestou do Berlína – pod dojmom návštevy českého divadla plného unudenej, povrchných, roztržitých malomeštiakov. Po prvý raz vyšla v kalendári Gašpara Fejérpatkyho-Belopotočského pod názvom Na Slovany s prvým veršom Hej, Slováci. V knižnom vydaní v zbierke Básne a piesne (Praha, 1888; knižka teda vyšla rok po smrti autora) je umiestnená ako prvá pod názvom Hej, Slované. A stala sa natoľko známou, že pri príležitosti päťdesiateho výročia jej vzniku pozvali Tomášika do Prahy. Podľa dobových svedkov ho celou cestou a v Prahe davy oslavovali ako žiadneho iného básnika. Známa, rozšírená a zľudovená je i báseň Hej, pod Kriváňom, ktorá však pôvodne znela Hej, pod Muráňom. Väčšina Tomášikových životá a tvorby bola totiž úzko spätá s Gemerom.

■ OBLÚBENÝ PUSTOVNÍK

Juh stredného Slovenska je v súčasnosti z hľadiska dopravného spojenia i ekonomiky periférna, zaostala a v podstate vylúdná oblasť. Natoľko Bohom aj ľuďmi opustená, že okresným mestom je tu sotva päťtisícový Poltár. V deväťnástom storočí tvorila prirodzenú spojnicu medzi severom krajiny, banskými mestami (Banská Štiavnica mala v prvej polovici deväťnásteho storočia počet obyvateľov porovnateľný s Bratislavou; väčší než dnes) a centrom v Budíne, neskôr v Budapešti. Strediská drevárskeho či hutníckeho priemyslu (so vzrastom významu počas

priemyselnej revolúcie) poskytovali priestor na vznik a etablovanie sa vrstvy mešťanov aj slovenského pôvodu. Society rozhladenej, vzdelanej a dostatočne finančne zabezpečenej na to, aby tu aj v susednom Malohonte podporovala kultúrny ruch – napríklad v rámci Učenej spoločnosti malohontskej so sídlom v Tisovci, neskôr v Nižnom Skálniku (neďaleko rodiska Jána Bottu vo Vyšnom Skálniku) a Rimavskej Sobote.

Okrem Tomášika sa v regióne narodili alebo tu pôsobili Samo Chalupka, rodina národne uvedomelých Reusovcov, Ján Botto, Ľudovít Kubáni, Pavol Dobšínský, bratia Bohumil a Bohuslav Nosákovci, Štefan Marko Daxner, Peter Kellner Hostinský, Ján Francisci Rimavský, August Horislav Škultéty, krátky čas (v Horných Příbelciach) aj Viliam Pauliny Tóth a Janko Kráľ. Príznačne práve v Revúcej bolo založené jedno z troch slovenských gymnázií. Samo Tomášik teda ako farár v Chyžnom nežil odrezaný od spoločnosti – už aj preto nie, že bol podľa spomienok súčasníkov povahy veselej, otvorenej, priateľskej, duchapľnej. Počas posedení bol schopný vždy „vytasiť“ historku, anekdotu, popevok. Gustáv Kazimír Zechenter Laskomerský ho zoznámil s Boženou Němcovou. Ku koncu života, pravda, Tomášikova sociabilita klesala – najmä pre slabnúci sluch. Aj keď popri spomenutej hymnickej piesni významom a popularitou zvyšok Tomášikových diel bledne, obísť ho nemožno. Bol nielen poeta, ale aj prozaik a historik. Venoval sa najmä tvorbe historických povestí.

■ PÓZY PRÓZY

V roku 1846 v Orle Tatránskom publikuje romanticky rozorvanú, rozvíchrenú, miestami i trochu zmätenú novelu Hladomra, ktorá sa odohráva v časoch tatárskeho nájazdu v prvej polovici trinásteho storočia. Z časového hľadiska (v rámci chronológie života i tvorby) tvorí dielko prológ cyklu textov napísaných v rokoch 1864 – 1876 a prepojených lokalitou Muránskeho zámku. Povesti Bašovci na Muránskom zámku (1864), Sečovci, veľmoži gemerskí (1865), Vešelinovo dobytie Muráňa (1867), Odboj Vešelinov (1870), Malkotenti (1873) a Kuruci (1876) zachytávajú postupne Muráň vo víre nepokojov od začiatku šestnásteho po začiatok osemnásteho storočia – teda po odboj Františka Rákociho. Tomášikov cyklus je pre dnešného čitateľa nešťastný pre nadmerné množstvo faktografie. Miestami sledujeme súvisle, cez celé strany vinúce sa komentáre aktuálnej politickej situácie a podrobný opis priebehu bojov. Postavy sa stávajú hlásnymi trúbami učiva histórie, prípadne pronárodných téz. Osviežujúco pôsobia miesta, na ktorých autor cituje ľudové popevky. Do epizodických postáv okrem dedinčanov neraz vkladá miestne cigánske obyvateľstvo – ako živel stajomňujúcohrôzotrasný (veštecké schopnosti) i komický (zdôraznenie rečových chýb častých vo výslovnosti u tohto etnika dodnes). Napriek presile dokumentárnosti, ktorá odsúva samotný dej do úzadia, sa Tomášikovi predsa len podarilo dostať do širšieho povedomia slovenskej literatúry i kultúry Muráň ako záмок – symbol lásky a zrady v hrôzostrašnohrdinskej podobe (príbeh

Samuel Tomášik

lúpeží Bašovcov a ich potrestania po dobytí zámku) i sentimentálno-romantizujúcej (príbeh o Vešelinovi, teda Františkovi Vešelénim). Vodca sprisahania proti cisárovi Muráň údajne dobyl vďaka spusteniu kľúčov a lana Máriou Sečiovou, povestnou Muránskou Venušou – ženou, ktorá sa neskôr stala jeho manželkou. Námet neskôršie inšpiroval medziňm Jozefa Nižnánskeho pri písaní populárneho románu Lásky Žofie Bosniakovej. Pri tvorbe Tomášik hojne čerpal zo zdrojov, vo vymýšľaní bol striedmy. Okrem beletrie bol totiž aj autorom spisu, ktorý pod názvom Pamätnosti gemersko-malohontské vyšiel v Letopise Matice slovenskej v roku 1872. Dielko poskytuje prehľad dejín oblasti od úsvitu čias až po tatárske vpády. Zachytáva tiež za autorovho života aktuálny stav významných stavieb (starobylé, kostoly, hrady, kláštory), stručné údaje o hospodárstve (predovšetkým banskom), prírodných podmienkach a nárečí.

■ MURÁNSKE PAMÄTIHODNOSTI

Mnoho pasáží Tomášikových noviel nájdeme v podstate bezo zmeny v nemecky písaných dejinách hradu. Dielo vyšlo v roku 1883 pod názvom Denkwürdigkeiten des Muranyer Schlosses, mit Bezug die vaterländische Geschichte; v slovenskom preklade v roku 1974 s titulom Pamätihodnosti Muránskeho zámku. Pri pozornejšom čítaní a zahľbení sa do problematiky veľmi ľahko zistíme, že príbeh o Bašovcoch je v podstate prozaickým prepisom Písne o zámku muránskom, vytvoreným Martinom Bošňákom, pravdepodobne očitým svedkom obliehania. Tému spracoval tiež rodák z Revúcej, lekár a botanik Gustáv Reuss v rukopise pod názvom Matěj Bažou z Čoltova. Obe prózy zabudnúť právom, rozvláčne a ťažkopádne. Vďaka súčasnému prozaikovi, rodákovi z dedinky Muráň Petrovi Glockovi

však majú najmä mladí čitatelia v románe Tomáš a lúpežní rytieri (1987) k dispozícii prístupnejšiu a väčšmi napínavú verziu príbehu o troch bratoch lúpežníkoch.

Čitateľsky vari najvďačnejším prozaickým textom Sama Tomášika je nedokončený román Barón Trenck, vodca pandúrov. Tomášik tu výnimočne opustil región. Svižne, miestami príliš stručne a referujúco podáva príbeh dobrodruha osemnásteho storočia. Historický František Trenck sa po nezhodách v službe na vojenskej hranici v Bosne nechal najať ruskou armádou, odkiaľ bol prepustený po potrestaní za vážne porušovanie disciplíny. Potom ponúkol svoje služby Márii Terézii v boji proti Francúzom. Do Viedne neprišiel sám, ale v sprievode oddielu chlapov zverbovaných v Bosne a Hercegovine (oblasť bola v tom čase stále sporným územím rakúsko-uhorskej monarchie a Osmanskej ríše). Naozajstní hrdlorezi, ktorí sa neštítali žiadneho násilia, sa pod vedením Trencka stali postrachom najmä civilného obyvateľstva v Čechách a na Morave. Samotný Trenck (v realite za neprípustné rabovanie zatknutý, odsúdený, umrel vo väzení na brnianskom Špilberku) sa ako strážnik, netvor, pekelník a prízrak stal vo folklóre zmienených krajín hrdinom mnohých povestí a neskôr i románov rakúskeho autora Eduarda Breiera. Tomášikovo nedokončené dielo o výtržníkovi stojí na polceste medzi prerozpráváním a parafrázou dobového trileru. Zámerne sa usiloval upútať pozornosť čitateľov drastickými motívmi, príznačnými pre vtedajšiu jarmočnú a dnešnú modernú populárnu literatúru, oproti pôvodine ubral z ľúbostných motívov, pridal pronárodné pasáže a poučenia. Tak či onak, ako som už spomenul, žiadnym z prozaických diel sa nepriblížil úspechu svojich piesní. Príbeh o Trenckovi vyšiel po prvýkrát knižne až v roku 1974 ako raritka pre staromilcov.

Oslavy sa uskutočnili v budi-
teľovej rodnej obci – v niekdajšej
Jelšavskej Teplici – kde sa narodil 8.
februára 1813, a v Chyžnom, kde žil
od šiestich rokov do smrti (umrel 10.
septembra 1887). Začali sa kladením
vencov k pamätnej tabuli na rodnom
dome S. Tomášika a jeho prehliad-
kou.

■ VYDARENÉ PODUJATIE

Potom si v miestnom kultúrnom
stredisku účastníci pozreli doku-
mentárny film o živote S. Tomášika,
vypočuli si prednášku o zhladi aj
literárne pásmo študentov Prvého
slovenského literárneho gymnázia
v Revúcej. V kultúrnom dome v Chyž-
nom bola konferencia o živote a diele
S. Tomášika. Záštitu nad podujatím
prevzal predseda Matice slovenskej
Ing. Marián Tkáč, PhD. Po úvodných
a pozdravných prejavoch starostu
Chyžného Jána Greguša, miestnej
pani farárky, generálneho biskupa
Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku
PhDr. Miloša Klátika, PhD., a predse-
du Matice slovenskej vlastný odborný
program konferencie otvoril PaedDr.
Miroslav Bielik, riaditeľ Slovenského
literárneho ústavu Matice slovenskej.
Vystúpili v ňom: Dr. M. Klátik s refe-
rátom o živote a diele S. Tomášika,
Dr. Milan Gonda z Matice slovenskej
s výkladom o Tomášikových historič-
kých prózach, prof. PhDr. Ján Kača-
la, DrSc., (Univerzita Komenského
v Bratislave) podal filologický rozbor
Tomášikových písomných návrhov
na reformu Štúrovho pravopisu, Mgr.
Zuzana Bukovenová (Matica sloven-
ská) hovorila o Tomášikovom vplyve
na mladú generáciu, PaedDr. Július
Lomenčík, PhD., (Univezita Mateja
Bela v Banskej Bystrici) predstavil
obraz S. Tomášika v stredoškolských
učebniciach, Mgr. Ján Jakubej (Uni-
verzita Konštantína Filozofa v Nitre)
hovoril o Tomášikovom vnímaní histo-

Aj na regionálnej úrovni možno pripraviť podujatia s celoslovenským dosahom

Gemerské slávnosti Samuela Tomášika

Ján KAČALA – Foto: archív SNN

Dvojsté výročie narodenia kňaza, básnika, prozaika a národného buditeľa Samuela Tomášika bolo príležitosťou na usporiadanie viacerých akcií na pôde jeho rodného Gemera. Zorganizovali ich obce Chyžné a Gemerské Teplice v spolupráci s Maticou slovenskou, s Prvým slovenským literárnym gymnázium v Revúcej, so Základnou školou S. Tomášika s materskou školou v Lubeníku a s predstaviteľmi Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, cirkevného zboru v Chyžnom.

Výzdoba kostola v Chyžnom, kde zomrel S. Tomášik.

rických udalostí a napokon Mgr. Mar-
tin Weiss z Hronca poukázal na vzťah
S. Tomášika a S. Chalupku. V ďal-
šom programe si účastníci prezreli
vzácnny chyžniarsky rímskokatolic-
ky Kostol zvestovania Panne Márii,
ktorý pochádza z druhej polovice 14.
storočia. Neobyčajnú hodnotu interié-
ru kostola zvyšuje gotický kridlový
oltár zo začiatku 16. storočia z dielne
Majstra Pavla z Levoče.

■ HEJ, SLOVÁCI...

Počas spomienkovej slávnosti
položili vence na hrob S. Tomášika
vedúci predstavitelia Evanjelickej

cirkvi a. v. na Slovensku a Matica
slovenskej. Po slávnostnom akte za-
znela slávna Tomášikova pieseň Hej,
Slováci v podaní súboru revúckych
učiteľov. Záver programu tvorila náv-
števa Základnej školy S. Tomášika
s materskou školou v blízkom Lube-
níku..

Dvojsté výročie narodenia Sa-
muela Tomášika sa nieslo v znamení
úcty k jeho celoživotnému dielu, k ďal-
ším dejateľom nášho národa, ktorí
v neľahkých podmienkach neúnava-
nou cieľavedomou prácou prispievali
k zvyšovaniu vzdelanostnej, kultúrnej
a hospodárskej úrovne slovenské-

ho ľudu, v znamení úcty k dejinám
a tradíciám najmä pri výchove mladej
generácie. Starostlivo pripravené po-
dujatia doplnili aj písomné informácie,
ktoré účastníci osláv dostali; okrem
vkusne zostaveného programu a pro-
pagačných textov (najmä o spomína-
nom rímskokatolíckom kostole) je to
predovšetkým informačne bohatá a aj
navonok pekne pôsobiaca osobitná
publikácia s názvom 200. výročie na-
rodného Samuela Tomášika, v ktorej
ako zostavovatelia figurujú starostka
Gemerských Teplic Bc. L. Durančí-
ková a starosta Chyžného J. Greguš.
Poskytuje najmä základné informácie
o S. Tomášikovi a jeho rodine a his-
tórii slávnej hymnickej piesne Hej,
Slováci, ktorá svojou pohotovosťou a vý-
stižnou reakciou na akútne problémy
vtedajšej doby sa tak zapísala do
srdca umu početných Slovanov, že
ju predstavitelia slovanských národov
prijali za hymnu všetkých Slovanov.

Oslavy boli dôstojným pripome-
nutím si života a diela jednej z vý-
razných osobností našej národnej
histórie. Účasťou zástupcov počet-
ných kultúrnych, školských a štátnych
ustanovizní nadobudli celoslovenský
rozmer. Ukázali, že aj na miestnej
úrovni sa dajú dobre zorganizovať
kultúrne akcie s celoslovenským do-
sahom.

rý charakter, zvyšovať jej umnosť
a cieľavedomú vzdelanosť. Som
presvedčený, že riešenie takto na-
stolených úloh všetkých nás a tiež
mňa osobne presvedčí, že stojí za
to pracovať v národnej ustanovizni
Matici slovenskej, pretože historič-
ky je a podľa mňa ešte dlho bude
nezastupiteľná v obrane, ochrane,
ale aj v aktívnom rozvíjaní všetkého,
čo charakterizuje národ národom,
z ktorého ona sama vzišla.

• **Svoje schopnosti venujete
Matici aj ako právnik. V našich
novinách sa pred časom objavilo
vaše meno v súvislosti s monografiou o obci Malženice (900.
výročie). Čo vás priviedlo k spo-
lupráci na jej vydaní?**

Nazdávam sa, že je dobré, aby
maticiári, pokiaľ majú vedomosti
z histórie svojej rodnej obce, re-
giónu i Slovenska, aktivizovali sa
aj v tejto oblasti; aby na základe
historických prameňov i súčasného
života zdôrazňovali národnú os-
vo vývoji našej národnej minulosti
a prítomnosti. Veď vývoj za posled-
ných minimálne dvesto rokov bez
akýchkoľvek pochybností ukázal, že
smerovanie nášho národa k vlast-
nej identite malo svoju vlastnú záko-
nitosť a logiku. Takže som vlastne
privítal pozvanie, aby som sa ako
spoluautor i spoluzostavovateľ po-
dielel na tomto diele už aj preto, že
v Malženiach vyrástli historické
osobnosti, ktoré – napriek svojej
skromnosti – zanechali hlbokú stopu
na ceste k národnej samostatnosti,
ako napríklad bratia Alagovičovci
(Alexander a Ladislav), František
X. Ábel a ďalší. No nielen ich treba
chváliť. V našich dedinách a mes-
tách na poli národnom vždy v minu-
losti a ešte aj v našej prítomnosti
pracovali a pracujú desiatky ba
stovky nadšencov, ktorí šíria kultúru
prostredníctvom divadiel, ľudových
piesní a tancov, čím zachovávajú
kultúrne dedičstvo. Takže si určite
zaslúžia, aby sa prostredníctvom
spomínaných monografií a publi-
kácií natrvalo zapísali do panteónu
národného života Slovákov.

SEBAOBRAHA

*Nejeden človek žijúci tu
a teraz, teda v čase a priestore
zaplavenom technologickým,
informačným či mediálnym
balastom, márne si občas po-
vzdychne, že aspoň na nejaký
čas by chcel pobudnúť na
opustenom ostrove, kde by si
jeho hlava i duša oddýchlí od
neúprosneho tlaku všadeprí-
tomnej konzumnej civilizácie.*

Pre pokoj v duši

Odborníci tvrdia, že ak by
sa náš dávnejší predok z rodin-
nej línie zrazu ocitol v dnešnom
civilizačnom priestore, asi by sa
len ťažko adaptoval na podmien-
ky, v ktorých by sa ocitol. Nie
preto, že by bol slabší či hlúpejší
než generácie jeho potomkov,
ale preto, lebo by utrpel civili-
začný šok. Iste, na to dobré, čo
život spríjemňuje, by si dokázal
veľmi rýchlo zvyknúť, no zrejme
by nevydržal tlak, ktorý so se-
bou postindustriálna informačná
spoločnosť každodenne prináša.
Sociológovia na potvrdenie tejto
teórie používajú ako príklad nie-
ktoré sociálne a etnické skupiny,
ktorých príslušníci sa sice naro-
dili do rovnakého systému ako
ostatní ich súčasníci, no nedo-
kážu sa prispôbiť podmienkam
súčasnej spoločnosti.

Nielen sociálne vylúčenie ľu-
dia však majú problémy zvládať
každodenné tlaky zrýchleného
sveta v boji o vlastné zdravie, za-
bezpečenie a prežitie. To, čo sa
na verejnosť valí z médií, nikomu
na pohode a pokoji veľmi nepri-
dá. Bombardovanie zmyslového
vnímania jednotlivca ohlasova-
ním možného konca sveta tesne
pred Vianocami minulého roku
ešte neupadlo do zabudnutia
a už sú tu nové katastrofické sce-
nára. Pripomeňme si, čo sme vi-
deli a počuli nedávno v priebehu
niekoľkých dní: Najprv rezignácia
pápeža Benedikta XVI. Potom
pád meteoritu na Urale. Čudné
zvuky, ktoré vydáva matka zem
v Južnej Amerike. U nás pokus
o obžalobu prezidenta a ohláse-
nie deflácie eura. Hlásatelia apo-
kalypsy sú opäť hlasnejší...

Môže to človek ignorovať?
Asi by to bolo možné iba tak, že
vypne všetky mediálne nosiče
a uzavrie sa do vnútornej izolá-
cie. Lenže tým by mohol ohroziť
aj svoje existenčné záujmy. Inou
možnosťou je naučiť sa odbúrať
stres meditáciou. Cestou k nej
môže byť napríklad aj táto mod-
litba svätého Františka o pokoj:

„Pane, urob ma nástrojom
svojho pokoja. Daj, aby som
vnášal lásku, kde panuje nená-
visť; odpustenie, kde sa mno-
žia urážky; jednotu, kde vlád-
ne nesvornosť. Daj, aby som
prinášal pravdu tým, čo blúdia;
vieru tým, čo pochybujú; nádej
tým, čo si zúfajú; svetlo tým,
čo tápu v tmách; radosť tým, čo
smútia. Pane, daj, aby som sa
snažil skôr potešovať iných, než
aby mňa potešovali; skôr chápať
iných, než aby mňa chápali; skôr
milovať iných, než aby mňa mi-
lovali. Pretože len keď dávame
– nadobúdame; len keď zabúda-
me na seba – nachádzame seba
samých; len keď odpúšťame –
dostáva sa nám odpustenia; len
keď odumierame sebe – povstá-
vame k večnému životu. Amen.“

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Rady Matice slovenskej volajú po mladej krvi a zapálených, čínorodých aktivistoch

Najlepšia oslava sú prínosné skutky

Zhovárал sa Michal BADÍN – Foto: SNN

Blížiac sa jubileum Matice slovenskej aktivizuje jej orgány, odbory, členskú základňu i jednotlivcov na súvahu vykonaného, zhodnotenie foriem činnosti, ich účinnosti a efektívnosti aj na projektovanie nových a perspektívnych výhľadov a metód práce. Predsedu Krajskej rady MS Bratislavského kraja Štefana MARTINKOVIČA (na obr.) sme sa pýtali práve na aktivity spojené s významným medzníkom našej inštitúcie.

• **Ako sa pripravujete oslaviť
150. výročie Matice slovenskej?**

Najkrajšia oslava sú dobré, užitočné skutky. Chceme uskutočniť
Matičnú akadémiu, na ktorej by sme
vykonali bilanciu činnosti Matice na
území Bratislavského kraja – pripra-
viť prehliadku toho, čo vieme a čo
robíme, a zároveň analyzovať pod-
mienky na činnosť Matice v školách,
v mestských častiach i na vidieku
kraja, pretože nedávna bilancia
členskej základne u nás ukázala, že
Matica by si zaslúžila aj viac členov,
ako je to doteraz. Pociťujeme najmä
absenciu mladých ľudí. Naším naj-
lepším darom k jubileu bude vytvá-
ranie podmienok na intenzívnejšiu
sebarealizáciu mladých ľudí. Chce-
me aktívne pôsobiť na ich národné
čítanie, podporovať a rozvíjať ich
schopnosti, priťahovať ich k vede,
ukazovať im jej obzory, vytvárať
priestor aktívnej vzdelanosti, ale
tiež aj na rozvoj tradičných foriem
umenia, folklóru, na podporu a roz-
voj ľudového spevu, tanca – teda na
zachovávanie kontinuity národného
života v modernom duchu v súlade
s požiadavkami na reprezentáciu
národa doma i vo svete.

• **V tomto roku vo štvrtom
kvartáli sa uskutoční valné zhromaždenie MS. Čo očakávate od
tohto snemovania najvyššieho
orgánu v jubilejnom roku?**

Jedna z najstarších národných
ustanovizní by prostredníctvom svoj-
jich delegátov mala okružle výro-
cie využiť na to, aby sa zhodnotil

súčasný vývoj a stav v Matici slo-
venskej, aby sa vykonala analýza
doterajších foriem a metód práce
a prirodzene zhodnotiť, čo sa nám
podarilo spoločnými silami najmä
v súčinnosti s miestnymi odborními
MS realizovať v praxi a v živote

ROZHOVOR

Matice za ostatné tri roky. V tomto
smere očakávam, že Matica sa
ešte viac otvorí srdcom k vlastné-

mu národu, ale aj k svetu a s per-
spektívnou víziou národného živo-
ta osloví väčšiu časť príslušníkov
nášho národa a občanov žijúcich
v našej vlasti. Nepôjde to prirod-
zene bez mladých ľudí. Je potrebné,
aby Matica zvýšila silu príkladu,
aby mladým ľuďom rástlo národné
sebavedomie, zdravý patriotizmus,
hrdosť na národ, z ktorého pochádza,
a to všetko v záujme dobrého
mena Slovákov. To si vyžaduje pesto-
vať v mladej generácii trvale dob-

Predseda Krajskej rady MS v Bratislave Štefan Martinkovič.

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Dozvedám sa...

... že ľudia – podnikatelia?, špekulanti? – kde si vo svete, v Holandsku (?), na Cypre (?) či v Rumunsku (?) v záujme

zisku vyhlasujú konské mäso za hovädzie a primiešavajú ho do rozličných výrobkov;

... že som sa mýlil, keď som napísal, že slávna pieseň – prosba k Bohu, aby dal šťastia tejto zemi, všetkým ľuďom v nej, nech v nej slnko jasne svieti každý Boží deň atď., nepochádza zo 16. storočia, ale k jej autorstvu sa hlási jeden z mojich predchodcov, ktorý to slovenskej verejnosti oznámil s veľkým rachotom. Ospravedlňujem sa mu;

... že iný môj predchodca viedol si vraj pred dávnymi mesiacmi či dokonca rokmi „čierny fond“: v jednom mesiaci príjmy 40 tisíc korún, výdavky 24 tisíc, okrem iného aj mesačná „gáza“ istej Zuzany R. viac ako 4 500 vtedajších korún;

... že vo futbale sa dajú zariadiť výsledky aj inak ako statočným výkonom na zelenej tráve;

... že v mnohých krajinách na tejto zeme guľi práve v týchto dňoch hynú milióny nevinných ľudí od hladu, a čo je ešte horšie, po nezmyselných bombových či inakších útokoch;

... že jeden z riaditeľov (jedna z riaditeľiek) jedného z Domov Matice slovenskej prenajímal (ostaňme v mužskom rode) celé jedno poschodie v matičnom objekte dlhodobo zadarmo a že onen nájomca (nájomkyňa) druhotne prenajímal zadarmo prenajatý priestor na akcie, za ktoré riaditeľ onoho matičného Domu – a nie Matica – inkasoval 150 eur za dva dni;

... že naši podnikatelia v stavebníctve len veľmi, veľmi ťažko získavajú zákazky, aby tak dali prácu svojim zamestnancom;

... že v Bulharsku hromadne vychádzajú ľudia do ulíc a požadujú radikálnu zmenu systému, ktorý u nich vládne viac ako dvadsaťročné...

Čo s tým všetkým, priatelia? Okrem jedného ospravedlnenia asi nič iné, lenže s tým ja neviem vlastne nič urobiť.

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska Spod spravodajského pera

■ FAŠIANGY V DRAŽOVCIACH

Folklorná skupina Tradícia, členovia MS a Jednoty dôchodcov Slovenska, org. č. 4, v Nitre-Dražovciach, verní svojej dobrej povesti, zorganizovali poslednú fašiangovú nedeľu tradičnú fašiangovú pochôdzku po uličkách tejto mestskej časti Nitry. Uvedené podujatie bolo zahrnuté aj do celomestského fašiangového diania v Nitre. Dražovčania sa na tento deň veľmi tešili. Niektoré rodiny si vyslovene žiadali, aby „fašiangovníci“ oblečení v tradičných maskách, neobišli ich dvory a spoločne sa zapojili do tejto veselej „haravary“. Veľkým lákadlom pre všetkých boli koranti – archaické, zoomorfne fašiangové masky, do ktorých sa obliekli milí hostia folklórnej skupiny Tradícia – muži a mládeži z Lancovej Vsi zo Slovinska. Sprevádzala ich aj typická muzika z tejto časti Slovinska. Lancova Vas leží neďaleko mesta Ptuj, ktorého panoráma pripomína panorámu Nitry. Tito milí „bundáši“ obohatili príbeh o prvky, ktoré mnohí poznáme len z odbornej literatúry. Tešili sa im najmä dievčatá, ktoré s radosťou brali „do skoku“. Príchod korantov oznamovali dvaja muži. Plieskali dlhanskými bičmi, ktoré vydávali hlasné pukavé zvuky podobné streľbe z mažiarov. Koranti mali na hlavách úžasné, zvery pripomínajúce rohaté masky, odetí boli do ovčích kožušín, opásaní reťazami, na ktorých im na zadku viseli veľké kravské zvonce a pri pohybe hlučne zvonili. Bola to pastva pre oči, ale aj uši. V každom dome, ktorý navštívili, ich bohato pohostili a dali im aj „na cestu“. Prijemné počasie len podčiarklo túto udalosť. O 17. hodine sa všetci stretli s početným obecenstvom v miestnom kultúrnom dome. Tam sa konala aj výstava vzoriek tradičného fašiangového pečiva, ktoré pripravili viaceré dražovské gazdinky. Každá

za svoju námahu dostala užitočnú odmenu. Potom nasledoval kultúrny program, v ktorom sa predstavili: koranti, folklórna skupina Tradícia, spevácka skupina Nevädza a originálna muzika folklórnej skupiny z Lancovej Vsi. Obecenstvo sa nebránilo tancu a spolu s folkloristami veselo završili tohtoročný fašiang. Vyvrcholením podujatia bolo pochovávanie basy. Všetky tieto skupiny sa zúčastnili aj na mestských fašiangoch v Nitre a divákom príjemní upršaný a usnežený posledný fašiangový deň.

Miroslava ZAUJCOVÁ

■ STRETNUTIE S OSOBNOSTAMI

Podujatie Stretnutie s osobnosťami Slovenska, ktoré zorganizovala Únia žien Slovenska v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Žiline a ZO Živena, uskutočnené 11. februára 2013, sa stretlo s veľkým ohlasom u študentov zo stredných škôl. Hostami bola Katarína Nevedalová, najmladšia europoslankyňa zastupujúca Slovensko, a Vladimír Labant, bývalý futbalový reprezentant a futbalista roka 1999. Celé podujatie fundovane viedol Róbert Kašša. Pripomenuli sme si významné jubileá, týkajúce sa 20. výročia samostatnosti Slovenska a 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie. Hostia svojim osobným príkladom posunuli Slovensko do povedomia celej Európy i sveta. Mládež nadobudla vedomie, že sa oplatí na sebe pracovať, študovať a byť prospešný pre spoločnosť. Europoslankyňa na záver vyhodnotila päť najoriginálnejších otázok a pozvala ich na návštevu do Európskeho parlamentu do Bruselu.

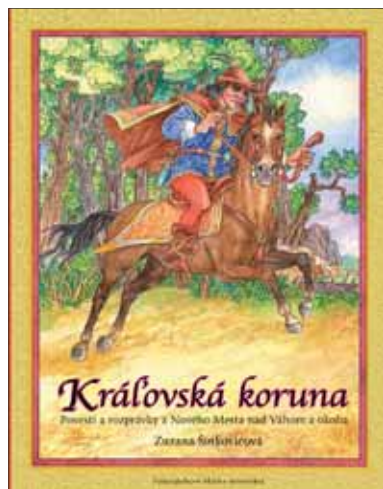
Alena KUNIAKOVÁ

■ UCTILI SI BERNOLÁKA

Ten, kto čo len trochu nazrel do histórie nášho národa a zaujímal sa o

jeho genézu, vie, že rodný list Slovákov patrí k najstarším v Európe a že na našej životnej ceste sa vyskytuje mnoho veľmi vzdelaných, múdrych, pracovitých a obetavých ľudí, ktorí ako jasné svetlá vytyčujú životné smerovanie nášho národa. Jednou z osobností, pre ktoré sú uvedené vlastnosti základnou charakterovou črtou, je slanický rodák, katolícky kňaz, osvietený vzdelanec a kodifikátor prvého spisovného slovenského jazyka Anton Bernolák. Jeho osobnosť je zviazaná aj s našou obcou, a tak sme si jeho pamiatku uctili vo veľkej sále Iľanškého kaštieľa literárno-hudobnou kompozíciou Slovenskej dal som sa do cesty. Vznikla podľa literárnej predlohy Mariána Tkáča a scénickú podobu jej dal Juraj Sarvaš, ktorý súčasne v úlohe rozprávača spojil jednotlivé epizódy zo života Antona Bernoláka do pôsobivého celku. Svojím hereckým a recitačným umením Bernolákove myšlienky, vnútorné boje, neistoty, úspechy i neúspechy stvárnil takú osobnosť slovenského divadelného umenia, ako sú Eva Kristinová, Ida Rapaičová, Jozef Šimonovič a postavu Bernoláka skvelo zvládol mladý člen zvolenského divadla Richard Sanitra. Vysokú umeleckú hodnotu podčiarkli hudobnými vstupmi hrou na klavíri Júlia Novosedlíková a hrou na fujare Štefan Suchý. Prekrásnym a priam symbolickým zakončením bola modlitba Otče náš v staroslovenčine v nezabudnuteľnom podaní Ildy Rapaičovej, ktorú si všetci prítomní na znak úcty vypočuli postojom. Slávnostný program krátkym príhovorom ukončil predseda Matice slovenskej Marián Tkáč. Pripomenul, že Slovensko dalo Európe a svetu mnoho významných ľudí, na ktorých sme právom hrdí, a je našou svätou povinnosťou si ich pripomínať, ctiť a vážiť.

Jana BLUBLOVÁ

Zuzana ŠINKOVICOVÁ: Kráľovská koruna

A opäť sme do Poveštvej mapy Slovenska zakreslili zaujímavý, povestami opradený kút. Tentoraz je ním malebný kraj pod Javorinou, svet tajuplných hradov, hlbokých lesov, rozkošných mestečiek a dedín s bohatstvom tradícií a neuveriteľných príbehov... Napríklad sa dozvieme o tom, odkiaľ sa v Novom Meste nad Váhom vzali tri starobylé meče, staršie ako história tohto kraja...

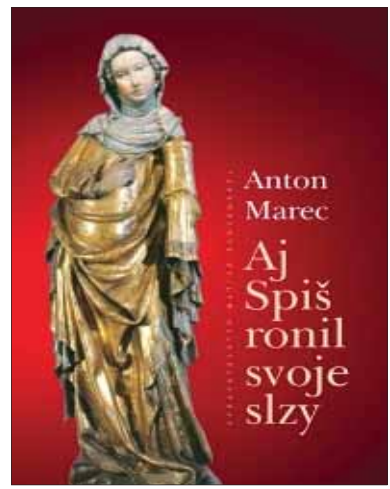

WWW.VYDAVATEL.SK

043/490 68 72

objednavky@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej tvorivo nadväzuje na vyše 140-ročnú tradíciu vydavateľskej činnosti Matice slovenskej. Okrem celej škály vydání Matice slovenskej tu nájdete pestrý sortiment z produkcie iných vydavateľstiev na Slovensku i v Českej republike.

Anton MAREC: Aj Spiš ronil svoje slzy

V románoch a novelách známy spisovateľ spracúva reálne zo spišských dejín, čiepky zo života Majstra Pavla z Levoče, Turzovcov, Zápoľských, Tököliovcov, Grossovcov, Ján Brokoffa, bratrických nájazdov a pod., aby na osudoch vzácných spišských krídlových oltárov vyjadril filozofické posolstvo o zmysle duchovna a morálky. V histórii hľadá odpoveď na otázky, ktoré nás trápia dnes, o zmysle života v jeho rozporuplnosti a zložitosti, na otázku skutočných hodnôt.

PRIPOMÍNAME SI

2. marca

– v roku 1870 uhorský parlament zamietol návrh poslancov Viliama Paulinyho-Tótha a Jána Uhliarika, aby Matica slovenská dostávala od štátu 20 000 zlatých ročne ako maďarské spolky tohto charakteru.

3. marca

– pred 130 rokmi (1883) vznikol v New Yorku Perši uhersko-slovenský v nemoci podporujúci spolek, prvá svojpomocná organizácia slovenských vystaľovalcov v USA

– v roku 1958 umrel národný umelec Ivan Krasko (vl. menom Ing. Ján Botto, narodený v roku 1876), ktorého tvorba nie je rozsahom veľká, presiahla však hranice národnej kultúry

– pred tridsiatimi piatimi rokmi štartovala do vesmíru kozmická loď Sojuz 28, pilotovali ju ruský kozmonaut Alexej Gubarev a náš Vladimír Remek, pri výbere prvého kozmonauta mimo „vesmírnych“ krajín rozhodovala vernosť voči Moskve, aktivita v medzinárodnom kozmickom programe Interkosmos a vyspelosť letectva, pri výbere osoby aj to, že Remek bol syn slovenského otca, náčelníka čs. letectva, gen. Jozefa Remeka a českej matky

– pred 15 rokmi zastupujúci prezident V. Mečiar udelil amnestiu páchateľom zavraždenia M. Kováča ml. do cudziny

4. marca

– v roku 1678 sa v Benátkach narodil skladateľ a husľový virtuóz Antonio Vivaldi (umrel v roku 1841 vo Viedni), autor päťsto koncertov, najznámejší je Štyri ročné obdobia

– šesťdesiatku oslavuje barytón Novej scény a Opery SND Dušan Jarjabek, pedagóg Divadelnej fakulty VŠMU, začas aj riaditeľ Novej scény v Bratislave, poslanec NR SR

5. marca

– pred šesťdesiatimi rokmi zomrel vrcholný predstaviteľ sovietskeho impéria, generalissimus Stalin, generálny tajomník ÚV KS Sovietskeho zväzu a predseda Rady ministrov ZSSR

6. marca

– v uhorskom parlamente v Bratislave v roku 1848 predniesol svoju historickú reč poslanec za mesto Zvolen Ľudovít Štúr, žiadajúci okamžité zrušenie poddanstva, 165. výročie

– v roku 1923 parlament ČSR prijal zákon na ochranu republiky, ktorý trestne postihoval akúkoľvek snahu o autonómiu Slovenska

7. marca

– pred 120 rokmi sa narodil Tido J. Gašpar (1893 – 1972), medzi dvoma vojnami reprezentant bratislavskej umeleckej bohémy; dnes za pozornosť stoja jeho spomienkové diela Zlatá fantázia a Pamäti, v čase prvej Slovenskej republiky vedúci Úradu propagandy, po vojne štrnásť rokov väznený

– päťdesiatku má rímskokatolícky kňaz a publicista Marián Gavenda

– pred desiatimi rokmi sa stal Václav Klaus prvý raz prezidentom ČR

8. marca

– pred 105 rokmi, v roku 1908, vypukol štrajk 40 000 newyorských krajčírov, začiatok tradície MDŽ

– šesťdesiatku oslávi grafik a svetoznámy rytec poštových známok Martin Činovský

(jč)

PREDPLATNÉ NA ROK 2 0 1 3

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na adrese

snnredakcia@matica.sk

aj na na tel. číslo

043 / 4012 837

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., IČO 00 179 027, IČO 418 404. Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filialna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahoslav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.